

Wacław Liebert: Duch Trembeckiego - str. 10

Niezależny
magazyn
dla każdego

Cena \$ 1.00

ECHO TYGODNIA

Nr 207 Toronto 2 - 8 października 1986

SOLIDARNOŚĆ WYCHODZI Z PODZIEMIA

Wtorek, 30 września, godz 13 czasu torontonskiego Odebraliśmy drogą radiową wiadomość, że na konferencji prasowej w Warszawie Zbigniew Bujak oświadczył, że z dniem dzisiejszym działacze pozostający uprzednio w podziemiu powracają do życia publicznego

Na konferencji prasowej obecni byli ukrywający się dotychczas działacze Regionu Mazowsze Jan Lityński i Wiktor Kulerski. Oświadczyli oni, że przyłączają się do ruchu związkowego działającego otwarcie

Doradca Solidarności Adam Michnik powiedział, że powołanie do życia Tymczasowej Krajowej Rady jest gestem na rzecz pojedynania narodowego Dodał, że decyzja ta ma na celu przekształcenie konfliktu w dialog

czący w konferencji prasowej w Warszawie, stwierdzili, że Tymczasowa Komisja Koordynacyjna nie została rozwiązana Bujak dodał, że amnestia w wyniku której zwolniono więźniów politycznych stworzyła szansę na zmianę klimatu społecznego w kraju Po amnestii powinny być podjęte inne kroki, by przełamać impas w stosunkach między władzami a społeczeństwem

Dalsze szczegóły nadeszły o godz 15 i 16. NSZZ Solidarnosc postanowiła powołać do życia Tymczasową Krajową Radę, która dążyć będzie między innymi do nawiązania dialogu z

Z PASZPORTEM KONSULARNYM DO WIĘZIENIA W PRL

Krystyna Leverner wyjechała do Norwegii w 1981 i wyszła tam za mąż Na początku sierpnia 1986 otrzymała telegram z rodzinnego Wrocławia o ciężkim stanie zdrowia matki

W ambasadzie PRL powiedziano jej, że formalności wizowe muszą niestety potrwać dłuższy czas, a jeżeli zależy jej na szybkim wyjeździe, może wziąć paszport konsularny PRL Przystała na tę propozycję

Do Polski pojechała wraz z rodziną Zaraz po przyjeździe została aresztowana Mąż dostał szoku, przewieziono go do szpitala

Do dnia 24 września, kiedy otrzymaliśmy te wiadomości, nie sformulowano oficjalnego aktu oskarżenia Rzecznik norweskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych informuje, że władze PRL zarzucają jej, między innymi, nielegalne uzyskanie paszportu Władze PRL twierdzą, że ponieważ Krystyna Leverner nie zrzekła się obywatelstwa polskiego, nie znajduje się pod ochroną konsularną Norwegii

26 września W rozmowie telefonicznej z korespondentem agencji UPI rzeczniczka rządu Urban powiedziała, że powodem aresztowania Krystyny Leverner była próba przekupienia urzędnika biura pasz-

władzami PRL oraz do reaktywowania niezależnych związków

Na konferencji prasowej w Gdansk przewodniczący Solidarności Lech Wałęsa powiedział też, że podjęto decyzję w sprawie zaprzestania działalności Solidarności w podziemiu

Wałęsa wezwał władze do podjęcia rozmów z Krajową Radą, by uratować Polskę przed katastrofą gospodarczą i ekologiczną

Wałęsa podał skład siedmioosobowej Rady Będzie się ona składać z działaczy Tymczasowej Komisji Koordynacyjnej Oto ich nazwiska Zbigniew Bujak z Warszawy, Władysław Frasyniuk i Jozef Pimior z Wrocławia, Bogdan Lis i Bogdan Borusewicz z Gdanska, Tadeusz Jedynak z Katowic i Janusz Palubicki z Poznania

Na oddzielnej konferencji prasowej w Warszawie Bujak oświadczył, że zarząd Regionu Mazowsze Solidarności wznawia otwartą działalność Bujak powiedział, że inne regiony muszą same podjąć decyzje w tej sprawie

Bujak ujawnił, że z inicjatywą powołania do życia Krajowej Rady wystąpił Lech Wałęsa, by w ten sposób dać działaczom podziemnej Solidarności możliwość podjęcia działalności publicznej

Hierarchia kościoła katolickiego została dziś rano powiadomiona o decyzji utworze-

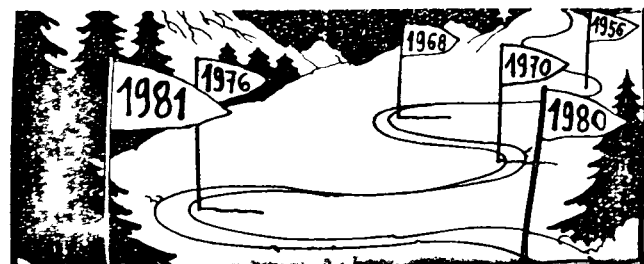
Oto przebieg wydarzeń ostatnich dni

25 września Nadchodzą z kraju informacje o zamysle powołania komitetu, który zabiegałby o stworzenie warunków dla swobodnego działania niezależnego ruchu związkowego

Inicjatywa pochodzi od Wałęsy i niektórych innych czołowych działaczy Solidarności Projekt utworzenia takiego komitetu dyskutowano w Warszawie i w Częstochowie, podczas ostatnich spotkań Wałęsy ze zwolnionymi działaczami Solidarności, z doradcami, z przedstawicielami regionów i przedstawicielami kościoła

nia Rady Bujak powiedział, że sądzi, iż posunięcie to zostało przyjęte z zadowoleniem przez Kościół

Decyzje w sprawie powołania krajowej rady i zakończenia podziemnej działalności NSZZ Solidarnosc zapadły w Gdansk, w poniedziałek 29 września, w czasie wielogodzinnego spotkania czołowych działaczy i doradców związku Obrady prowadził przewodniczący Lech Wałęsa

Wałęsa oświadczył zachodnim dziennikarzom, że na spotkaniach tych zajmował się nową sytuacją powstałą po amnestii, ale odmówił bliższych komentarzy na ten temat, dodając tylko, że po kolejnych konsultacjach, w niedalekiej przyszłości wydane zostanie oświadczenie w tej sprawie

Amnestia spowodowała, że uwolnienie więźniów politycznych przestało być główną sprawą skupiającą uwagę związku w ostatnich latach i trzeba

Ciąg dalszy str 4

DANILOFF I ZACHAROW

WRÓCILI DO SWYCH KRAJÓW

N Daniloff, amerykański dziennikarz zaarrestowany 30 sierpnia przez KGB w Moskwie, a następnie oskarżony o szpiegostwo powrócił do USA

ZSSR wycofał oskarżenie Następnie Stany Zjednoczone wydalły G Zacharowa, pracownika sowieckiej misji w ONZ, oskarżonego o szpiegostwo Zacharow przed odlotem do ZSSR pojawił się na 5 minut w sądzie, gdzie nie zakwestionował oskarżenia

Administracja amerykańska utrzymuje, że nie było wymiany W ramach amerykańsko-sowieckiego porozumienia o wypuszczeniu na wolność Daniloffa i Zacharowa Moskwa zezwoliła na wyjazd ze Związku Sowieckiego czołowego dysydenta sowieckiego J Orłowa (z 12-letniego wyroku odsłużył już 10 lat), a USA rozpatrzy ponownie sprawę 25 pracowników misji sowieckiej w ONZ, wydanych przez USA po aresztowaniu Daniloffa

● **Proba porwania samolotu w ZSSR przyniosła śmierć 6 osób** Sowiecka agencja TASS podała, że na lotnisku w Ufie (około 1200 km na wschód od Moskwy) miała miejsce próba porwania samolotu pasażerskiego Tu-134. Dwaj uzbrojeni porywacze zabili 2 pasażerów. Wcześniej ci sami mężczyźni w drodze na lotnisko zabili dwóch strażników i milicjantów. Sami porywacze zginęli od kul milicji i agentów bezpieczeństwa, którzy wykonali szturm na samolot. TASS nie pisze, czy porywacze wysunęli jakieś żądania, informuje jedynie, że śledztwo wykazało, że porywacze byli narkomanami.

● **Iran planuje nową ofensywę** Według źródeł dobrze poinformowanych Iran prowadzi od pewnego czasu akcję masowania żołnierzy na liczącym około 1200 km froncie wojny irańsko-irackiej. Według szacunków zachodnich wywiadów Iran zgromadził już co najmniej 650 000 żołnierzy. Poprzednie największe zmasowanie wojska irańskiego miało miejsce w roku 1984, a liczba żołnierzy, którzy wzięli udział w tzw. "ostatecznej ofensywie" wynosiła około ćwierć miliona. Owcześnie ofensywa nie przyniosła żadnego znaczącego przełamania militarnego. Wojna irańsko-iracka toczy się od 7 lat, przyniosła ona śmierć około 1 miliona ludzi.

● **Marksistowski rząd w Mozambiku zaapelował o natychmiastową pomoc żywnościową dla 4 milionów mieszkańców zagrożonych śmiercią głodową** Rzecznik prasowy rządu wyjaśnił, że winę za klęskę głodową ponoszą antyrządowi partyzanci oraz susza.

● **ChRL zrezygnuje z systemu gwarancji stałej pracy** Rząd chiński podał, że od października br. nie będzie już w Chinach obowiązywała zasada gwarancji stałej pracy bądź dożywotniej posady. W zamian pozostawia się kierownictwu przedsiębiorstw i instytucji wolną rękę w przyjmowaniu i zwalnianiu pracowników według potrzeb produkcyjnych zakładu i w zgodzie z rachunkiem ekonomicznym. Rzecznik rządu Song Tingming powiedział, że system gwarancji powodował u młodych ludzi zanik dyscypliny pracy i wykształcił postawę całkowitego opierania się na państwie-opiekunie. "W końcu zrozumieliśmy - podkreślił Song - że socjalizm to nie jest egalitaryzm, przeciwnie - "każdemu według pracy" to jest socjalizm".

● **Nowa strategia w walce z terroryzmem?** Raport sporządzony w USA przez grupę oficerów wojsk lądowych i powietrznych stwierdza, że Stany Zjednoczone mogą popełnić wiele błędów w przyszłości w walce z terrorystami, o ile nie ustalą jasnej strategii i nie unikną błędów biurokratycznych. W konkluzji raportu stwierdza się, że spory między różnymi służbami, brak koordynacji między przedstawicielami cywilnymi i wojskowymi oraz brak planowania "stworzyły atmosferę zamieszania, w której istnieje możliwość popełnienia najgorszych błędów".

● **ChRL udzieli pomocy Nikaragui** Przebywający niedawno z oficjalną wizytą w Chinach prezydent Nikaragui D. Ortega powiedział, że ChRL pragnąca zademonstrować poparcie dla jego kraju udzieliła mu pożyczki "solidarnościowej" w wysokości 20 milionów dolarów. Jest to pożyczka bezprocentowa i bezterminowa. Ortega podpisał w Pekinie porozumienie o wymianie handlowej i współpracy gospodarczej.

● **Pentagon ujawnił eksplozję sowieckich rakiet SS-18** Pentagon podał, że w kwietniu i w sierpniu tego roku podczas testów eksplodowały dwie sowieckie rakiety SS-18. Rakiety tego typu należą do największych międzykontynentalnych odzajów broni na świecie. Eksperci nuklearni w Pentagonie twierdzą, że sierpniowa eksplozja miała miejsce w momencie rozłączenia się dwu członów rakiety. W kwietniu rakietka eksplodowała zaraz po starcie. Jeden z ekspertów zauważył, że "jeszcze za wcześnie na oświadczenie, że obie te eksplozje spowodują wycofanie się Sowietów z rozwoju rakiet SS-18".

● **Kongres poparł program prezydenta Reagana o wspieraniu ruchów antykomunistycznych na całym świecie** Izba Reprezentantów stosunkiem głosów 229 do 186 odrzuciła plan, który zakładał zakaz takiej działalności Białego Domu i uzależniła ewentualną pomoc od pełnego ujawnienia przed Kongresem dotychczasowych i przyszłych działań w tej mierze. U podstaw projektu przeciwników leżało oskarżenie, że prezydent Reagan rozpoczął tajne wspomaganie antykomunistycznej organizacji angolskiej UNITA bez konsultacji z Kongresem. Wsparcie dla UNITA, organizacji kierowanej przez J.

Savimbiego, nie zostało ujawnione w sposób precyzyjny. Wiadomo jednakże, iż chodzi o co najmniej 15 milionów dolarów z puli CIA. DO zeszłego roku obowiązywał - od ponad dekady - zakaz wspomagania grup antykomunistycznych w Angoli. Jednakże, wraz z wygasnięciem zakazu, prezydent Reagan miał prawo swobodnego dysponowania funduszami CIA i skierowania ich do Angoli bez pytania Kongresu o zgodę. Obowiązkiem jego jest jednak poinformowanie Kongresu o podjętym kroku. Demokraci w Kongresie są przekonani, że pomoc dla UNITA przeszła z powodu niewielkiego emocjonalnego zaangażowania ustawodawców w kwestię angolską tylko niewielu kongresmenów miało w tej sprawie własne zdanie.

● **Południowokoreański samolot pasażerski zestrzelony przez Sowietów nie odbywał misji szpiegowskiej** Samolot południowokoreański zestrzelony w sierpniu 1983 roku nie prowadził misji szpiegowskiej, jednakże Sowietci w wyniku serii błędów i pomyłek byli przekonani, że atakują amerykański samolot zwiadowczy. Tak, w każdym razie twierdzi Seymour Hersh w swoim artykule zamieszczonym na łamach magazynu "Atlantic Monthly". Hersh przez ostatnie dwa lata zajmował się badaniem przyczyn zestrzelenia samolotu z 269 pasażerami na pokładzie. Przejrzał on niepublikowane dane amerykańskiego wywiadu, a także w roku 1984 przebywał z wizytą w Związku Sowieckim, gdzie przeprowadził szereg wywiadów z wysokimi przedstawicielami wojskowymi. Uzyskał on nawet wypowiedź marszałka N. Ogarkowa i zastępcy ministra spraw zagranicznych G. Kornijenkina. Sowietcy przedstawiciele stwierdzili, że pragną, pokazac amerykańskiemu dziennikarzowi rosyjski punkt widzenia na tę sprawę w nadziei, że przedstawi on też udział CIA w tym wypadku. Autor artykułu utrzymuje, że amerykańskie służby nasłuchowe przechwyciły wstępne rozmowy sowieckiej służby naziemnej z koreańskim samolotem, lecz niestety były one analizowane dopiero po kilku godzinach, kiedy już było za późno na ostrzeżenie załogi samolotu. Nagrane rozmowy świadczą o tym, że sowiecka obsługa radarów pomyliła samolot pasażerski z amerykańskim samolotem do elektronicznej inwigilacji. Amerykański samolot szpiegowski znajdował się wprawdzie w powietrzu w pobliżu Kamczatki, lecz jego lot odbywał się poza obszarem powietrznym ZSSR i nie znajdował się z tego powodu w zasięgu sowieckich radarów. W nocy z 31 sierpnia na 1 września, jeszcze przed wypadkiem samolot zwiadowczy powrócił do bazy. Pierwszy błąd popełniono więc nad Kamczatką biorąc samolot pasażerski za samolot szpiegowski. Przy czym Sowietci nie zadali sobie trudu by ich myślnice rozpoznały samolot w powietrzu. Po przekroczeniu Kamczatki samolot leciał nad Morzem

Ochockim i nad Sachalinem, gdzie umieszczonych jest wiele instalacji wojskowych. Tu znowu jego obecność została odnotowana na radarach, lecz zapadające ciemności uniemożliwiły dokładne rozpoznanie przez sowieckie myślnice. Jeszcze podczas poszukiwania samolotu nad Morzem Ochockim dowódca obrony powietrznej w Chabarowsku trzykrotnie próbował połączyć się przez "normalny, cywilny" telefon z marszałkiem A. Koldunowem, chcąc się dowiedzieć czy "może zestrzelić amerykańskiego intruza". Jak podkreśla Hersh dowódca z Chabarowska "bał się samodzielnie podjąć decyzji. Nie chciał zestrzelić amerykańskiego samolotu bez zgody kwatery głównej". Sowietkie myślnice trzykrotnie wylatywały w powietrze, lecz żaden z nich nie zbliżył się na dostateczną odległość do koreańskiego samolotu i nie nawiązał z nim kontaktu radiowego. Autor twierdzi także, że zbadał materiały będące w posiadaniu amerykańskiego wywiadu. Wynika z nich, że dowódca obrony powietrznej w Chabarowsku zajął od załóg myślnicow stacjonujących na Sachalinie, by przed ostrzeleniem dokonały wzrokowej identyfikacji obiektu. Krotko po otrzymaniu tego rozkazu dowódca jednostki na Sachalinie wydał rozkaz ostrzegawczego ostrzelenia, a jeśli to nie przyniesie rezultatu, zniszczenia samolotu. Jednakże samolot zestrzelono bez odpowiedniego rozpoznania wzrokowego. W świetle ustaleń Hersha widac że południowokoreański samolot zoczył z kursu z powodu błędu w programowaniu pokładowego komputera kierującego pracą automatycznego pilota. Błąd ten stwierdził inżynierowie jeszcze przed startem w Anchorage na Alasce, lecz załoga nie skorygowała błędu zamierzając swój obowiązek.

● **Nieprzestrzeganie praw człowieka w Chinach** Na początku sierpnia ChRL odrzuciła rezolucję komitetu spraw zagranicznych Izby Reprezentantów Kongresu amerykańskiego, potępiającą nieprzestrzeganie przez Chiny praw człowieka i obywatela. Amerykańscy kongresmeni wyrazili sprzeciw między innymi wobec chińskiej polityki przymusowego przerywania ciąży i sterylizacji, która przeprowadzana jest pod hasłem "jedna rodzina - jedno dziecko". Chiny stwierdzają, że miliony zabiegów przerywania ciąży przeprowadzane corocznie u nich są dobrowolne. "Wszyscy uczciwi ludzie dostarczają - skomentowała amerykańską rezolucję gazeta chińskiej partii komunistycznej - że Chinczyki cieszą się w ostatnich latach wszystkimi zdobyczami demokracji i wolności".

● **Miniszczyt w Reykjavíku** USA i ZSSR podały, że w stolicy Islandii Reykjavíku odbędzie się w dniach 11 i 12 października spotkanie pomiędzy prezydentem USA R. Reaganem i sekretarzem generalnym KPZS M. Gorbaczowem.

ECHO TYGODNIA

JACEK ADOLF I GRAŻYNA FARMUS

Adres do wysyłki korespondencji ogłoszeń płatności rachunków zamówień prenumerat
862 Tandridge Crescent, REXDALE, ONT M9W 2P2
TEL 743 - 5706 w godz 10 - 3 po poł
766 - 3774

ADVERTISEMENTS
 ● Display ads \$ 7 column inch ● Full page \$ 700 half page \$ 400
 ● Classified ads \$ 4 (up to 25 words) 5+ each additional word
 ● Box \$ 1.50 each issue

Redakcja zastrzega sobie prawo do zmian i skrotów w nadesłanych listach i manuskryptach
 Prenumerata półroczna \$ 25 roczna \$ 50

LYKANIE MARCHEWKI

Naród oswojony z tym ciężko trawi marchewkę. Przyczyniają się do tego liczne uszkodzenia delikatnej tkanki społecznego organizmu. Wieloletni strach i niepewność jutra nakazuje spożywać cenne warzywo w pośpiechu i niejako na oslep. Przygotowując strawny jarski poczęstunek zwołanie więźniów - metne obietnice dialogu - współuczestnictwo w rządzeniu i czenie się z opozycją - rząd wyrwał nam z ręki męczenniczy obraz. I tak prosto można było odwoływać się do opinii świata - więźniów - przesładowania społeczną zgodą. Pragnie przerwać w okładaniu traktować jako gest pojednania. Kosciół Solidarności - spora część Narodu w imię pokoju będą przedkładać tę interpretację. Ale w wypowiedziach Jaruzelskiego już czają się groźby na użytek sąsiadów ze wschodu i zachodu i południa. Solidarności odpowiada gestem na rzecz pojednania. Obietnicą wyjścia z podziemia - stworzeniem ciała doradczego Tymczasowej Krajowej Rady. Gestem zbyt szczerym wobec cynicznych przeciwników.

Doswiadczenia w lykanii marchewki nie mamy. Kija jak się okazuje też nie zwłaszcza jeśli znów ufnie odślonimy swe plany i struktury działania. Gdy Urban "rozmawiać nie chce" a Jaruzelski dalej bełkocze o elementach antypaństwowych - gdy nie zrobiono nic by znieść dyktatorskie przepisy prawne - wiadomo czyja to "dobra wola" jest większa. Lepiej by w zapowiadanej dialogu panowała równowaga dobrej woli i siły. Pośpiech w lykanii marchewki niewskazany.

IDZIE O PLURALIZM

Ciąg dalszy ze str 1

przystosować się do nowej sytuacji - stwierdził jeden z działaczy związkowych, który brał udział w spotkaniu w Częstochowie

Inny przedstawiciel opozycji powiedział, że Wałęsa i zwolnieni ostatnio przywódcy zastanawiają się, czy po amnestii działacze powinni jawnie. Stąd wypłynął pomysł ewentualnego utworzenia komitetu, który działałby na rzecz pluralizmu związkowego. Pluralizm zapewniłyby pracownikom możliwość wyboru związku zawodowego i byłby alternatywą w stosunku do oficjalnych związków zawodowych.

Inną obecnie diskutowaną propozycją jest projekt stworzenia komitetu działającego w kierunku przywrócenia legalności NSZZ Solidarnosc

W niedzielę 21 września, podczas pielgrzymki do Częstochowy, w której wzięło udział około 50 tys. osób, pielgrzymi z aplauzem przyjęli słowa księdza, który stwierdził, że Polacy mają prawo do zrzeszania się według własnego wyboru, bez nacisków z zewnątrz. "Pluralizm nabrał ostatnio nowego wydźwięku w naszej ojczyźnie" - powiedział ks. Jerzy Banaszekiewicz w czasie mszy, odprawionej na świeżym powietrzu.

"Władze PRL wydają się jeszcze same niezdeterminowane jaką postawę obrac

wobec powstałej sytuacji - czy aresztować ponownie czy rozpocząć jakieś negocjacje" - zauważył w rozmowie z dziennikarzami zachodnimi pewien niezależny działacz z Warszawy.

Według krajowych opinii i krążących pogłosek, jeśli władze zezwolą na działanie komitetu, kierownictwo Solidarnosci być może dojdzie do przekonania, że można rozwiązać działającą w podziemiu Tymczasową Komisję Koordynacyjną. Takie są przynajmniej obecne przypuszczenia.

Jak będzie reakcja władz na powołanie jakiegos komitetu - dopiero się okaże. Gen. Jaruzelski, na niedawnej konferencji partyjnej w Zielonej Gorze zapewnił, że nikt nie będzie dyskryminowany za przekonania. Na konstytucyjnym gruncie, jak się wyraził, działa wiele organizacji oraz stowarzyszeń, zróżnicowanych pod względem światopoglądu, kierunku myślenia, obszarów i sposobów działania. Jednak zaraz Jaruzelski zastrzegł się, że przeciwnicy ustroju rozumieją pluralizm jako przeniesienie na płaszczyznę legalną działań w swej istocie nielegalnych, antysocjalistycznych i destrukcyjnych. Ostrzegł, że takie próby nie mają szans i zagroził wyciągnięciem surowych konsekwencji i odwołaniem się do prawa, które "nie jest rozciągliwe jak guma" - powiedział.

W KOŚCIELE ŚW. MARCINA

26 września Dzisiaj wieczorem prymas Polski Glemp spotkał się w kościele św. Marcina w Warszawie z grupą uwolnionych więźniów sumienia.

Przy kościele św. Marcina mieści się siedziba prymasowskiego Komitetu Pomocy Więźniom.

Korespondenci zachodni podają, że na spotkanie przybyło około stu osób. Byli m. in. Zbigniew Bujak, Bogdan Borusewicz, Tadeusz Jedynek, Konrad Bieliński i Leszek Moczulski. Obecni byli także członkowie prymasowskiego komitetu oraz osoby duchowne i zakonnice.

W imieniu uwolnionych głos zabrał Zbigniew Bujak. Powiedział: "Pragnę wyrazić wdzięczność księdzu prymasowi za pomoc kościoła w doprowadzeniu do uwolnienia więźniów. Dziękuję też członkom prymasowskiego komitetu, którzy niesli pomoc uwieczonym i ich rodzinom. Osobiscie dziękuję wszystkim

osobom, które wspierały mnie w czasie 4 1/2-letniego ukrywania się".

Kardynał Glemp podszedł do Bujaka i serdecznie go uściskał, następnie podziękował wszystkim członkom komitetu za odwagę i poświęcenie w niesieniu pomocy uwieczonym i ich rodzinom. Stwierdził, że w wielu wypadkach niesienie pomocy godne było miana bohaterstwa.

Obecna na spotkaniu dr Zofia Kuratowska, oceniając, obecną sytuację, powiedziała: "W tym dla nas szczęśliwym dniu wzywam was, abyście nie zapominali o tych więźniach sumienia, którzy nadal przebywają w zakładach karnych. Są to głównie młodzi ludzie, działacze ruchu na rzecz pokoju, więźni przez władze za odmowę służby wojskowej. Przyszłość nie jawi się nam w różowych kolorach. Tak długo, jak ograniczana będzie wolność słowa, tak długo będą więźniowie polityczni. Nasz komitet będzie musiał nadal pełnić swą szczytną powinność".

DWIE KONCEPCJE

Po zwolnieniu większości więźniów politycznych trwa dyskusja nad przyszłością niezależnych związków zawodowych. Odbywają się spotkania działaczy Solidarnosci. Wazne konsultacje miały miejsce w Warszawie i Częstochowie, 20 i 21 września.

Z domiesien prasowych wynika, że nie ma jeszcze wśród przywódców związkowych jednolitej koncepcji działania na przyszłość. Powołując się na źródła solidarnosciowe, zachodnie agencje prasowe podają, że amnestia była zaskoczeniem dla większości działaczy i postawiła ich pod presją szybkiego i jednomyslnego zareagowania na nową sytuację.

Jedna z agencji prasowych cytuje nie ujawnianego z nazwiska działacza z południowej Polski, biorącego udział w spotkaniu w Częstochowie, który powiedział nawet, że amnestia była najsilniejszym ciosem w opozycję od czasu wprowadzenia stanu wojennego. To określenie wydaje się przesadzone, świadczy natomiast chyba o tym, że działacze Solidarnosci analizują sytuację w gorączkowej atmosferze.

Lech Wałęsa po spotkaniu w Warszawie powiedział tylko, że dotyczyło ono nowej sytuacji powstałej po amnestii, ale

Za agencjami zachodnimi przekazaliśmy wiadomość, że następne spotkanie Wałęsy z działaczami Solidarnosci odbędzie się 29 września. Teraz agencja Reutersa podała, że spotkanie odbędzie się już w niedzielę 28 września, w przeddzień urodzin Lecha Wałęsy. Obserwatorzy spodziewali się, że po tym spotkaniu dowiemy się, jakie podjęto decyzje w sprawie dalszych działań Solidarnosci.

Jedną ze spraw najważniejszych była kwestia kontynuacji TKK, sprawa podobno nie tak bezdyskusyjna, albowiem członkowie TKK w swym własnym gronie mieli zaledwie nieznaczna większość przegłosować wniosek o kontynuację działalności.

Mówi się, że po amnestii wśród działaczy wykryły się dwie orientacje. Zwolennicy pierwszej, kompromisowej, są za rozwiązaniem podziemia Solidarnosci, przede wszystkim po to, by się zrewanżować władzom gestem podobnym

do tego, jakim było wypuszczenie więźniów politycznych. Oczekuje się przy tym, że władze przywrócą pluralizm związkowy. Nawet jednak gdyby to się nie stało, władze zyskałyby w Solidarnosci partnera, a związek powinien zachowywać się tak, jakby tym partnerem w istocie był.

Drużga orientacja wyraża mniejsze zaufanie do władzy, a może i zupełny jego brak. Zwolennicy tej orientacji mówią zgodą, władzy nie należy prowokować, ale też nie wolno doprowadzać do zlikwidowania podziemia Solidarnosci, a zatem TKK powinna istnieć. Takie stanowisko w tej sprawie zajmuje Lech Wałęsa.

Jeszcze niedawno władze oficjalnie twierdziły, że Wałęsa jest osobą prywatną i nikogo nie reprezentuje, ale teraz, po amnestii, wydaje się, że ta postawa władz stała się mniej sztywna. W ubiegłym tygodniu, na przykład, Jerzy Urban powiedział korespondentom zagranicznym, że nikt nie jest wykluczony z możliwości dialogu.

NARADA W GDAŃSKU

Poniedziałek, 29 września. Odbyło się dziś w Gdańsku spotkanie przywódców Solidarnosci.

Lech Wałęsa powiedział, że jeśli reforma gospodarcza zostanie faktycznie zrealizowana, wówczas będzie to równoznaczne z odrodzeniem się Solidarnosci. Dodał, że z jednej strony Solidarnosc jest tylko nazwą, ale z drugiej strony prawdziwa Solidarnosc oznacza własne reformy.

W przeddzień swoich urodzin - w poniedziałek Lech ukończył 43 lata - po zakończeniu mszy w kościele św. Brygidy w Gdańsku, przewodniczący Solidarnosci w krótkim przemówieniu wobec kilku tysięcy zgromadzonych zapewnił, że jeszcze w tym tygodniu złożone zostanie oświadczenie określające stanowisko grona działaczy związkowych wobec aktualnej sytuacji. Wałęsa powiedział: "W tym tygodniu ostatecznie będziemy mieli coś do powiedzenia na temat tego, gdzie jesteśmy, czy jesteśmy i co mamy zamiar czynić. Konspiracji wcale nie pragniemy. Chcemy działać legalnie. Ale nie będzie jakiegokolwiek odstępstwa od Sierpnia".

Podczas mszy w kościele św. Brygidy obecni byli także Jacek Kuron, przewodniczący Solidarnosci łódzkiej, Andrzej Słowik i Bogdan Lis.

Korespondent agencji AP, powołując się na źródła związkowe z zachowaniem anonimowości, pisze, iż działacze rozważali koncepcję powołania specjalnej rady, którą drogą i metodami legalnymi działałaby na rzecz przywrócenia swobod związkowych w Polsce. Należałoby to traktować jako sprawdzian dobrej woli władzy, która miałaby do wyboru prawdziwe negocjacje lub represje.

Dziennikarz zachodni snuje również przypuszczenia, na podstawie otrzymanych informacji, że ewentualny dialog mógłby w konsekwencji spowodować ujawnienie się działających w podziemiu struktur i osób, a także przyczynić się do

rozwiązania Tymczasowej Komisji Koordynacyjnej.

W poniedziałek 29 września, w kościele św. Brygidy w Gdańsku, odbyła się narada działaczy Solidarnosci i jej doradców. Wzięło w niej udział - jak podała jedna z zachodnich agencji prasowych - 11 działaczy. Podano następujące nazwiska uczestników tego spotkania: Lech Wałęsa, Zbigniew Bujak, Bogdan Lis, Bogdan Borusewicz i Piotr Konopka - wszyscy trzech z Gdańska, Jacek Kuron i Andrzej Kiernicki z Warszawy, Tadeusz Jedynek z Katowic, Andrzej Słowik z Łodzi, Janusz Pałubicki z Poznania, Władysław Frasyniuk z Wrocławia.

Obrady rozpoczęto w mieszkaniu ks. Henryka Jankowskiego, przy kościele św. Brygidy, ale zaraz później przeniesiono je do kościoła, aby uchronić się przed mikrofonami ewentualnych aparatów podsłuchowych. Rozmowy trwały prawie 6 godzin.

Po zakończeniu zebrania Wałęsa odmówił ujawnienia szczegółów dyskusji i uzgodnień. Zapowiedział jednak, że we wtorek o godzinie 16, w jego mieszkaniu w Gdańsku, odbędzie się konferencja prasowa.

Wałęsa uprzednio zapowiedział, że zebranie przywódców Solidarnosci ustali cele do osiągnięcia po zwolnieniu więźniów politycznych oraz opracuje strategię do tych celów zmierzającą.

W niedzielę, 28 września, w kościele w Stanisława Kostki na Żoliborzu, odprawiono mszę za ojczyznę, z udziałem ponad 6 tys. wiernych. W nabożeństwie wzięło udział Zbigniew Bujak, legendarny przywódca warszawskich robotników, przewodniczący zarządu Regionu Mazowsze NSZZ Solidarnosc.

Po zakończeniu liturgii Bujak, z wysokości ustawionego na balkonie ołtarza, podziękował wszystkim za modlitwy

PISZA O NAS

DNO SIĘ OBSUWA

Dokroczenie ze str 5

Polski świeże fundusze Jednym z głównych powodów, sformułowanych między innymi przez posiadającego wykształcenie ekonomiczne amerykańskiego sekretarza stanu, są obawy, że niechęć władz PRL do rozwiązań decentralizacyjnych uniemożliwi autentyczną reformę gospodarczą

Aspektem politycznym tego stanu rzeczy zajmuje się komentator dziennika *Wall Street Journal* Zawsze gdy rząd jakiegos kraju zwalnia więźniów politycznych, nasuwa się pytanie, czy świadczy to o jego słabości czy sile W Polsce w każdym razie jest to sprawa dyskusyjna Od odpowiedzi na pytanie, czy gen Jaruzelski jest istotnie tak silny, jak może się wydawać, zależy z kolei rozwiązanie kwestii, co naprawdę kryje się za jego propozycją konsultacji

Rząd twierdzi wprawdzie, że opróżnienie więzień jest znakiem panującego w kraju znów spokoju Lepszym jednak zapewne określeniem byłaby wynikła z pogrzebania resztek nadziei rezygnacja

ZNIEŚĆ SANKCJE

Zarówno w kraju jak i na Zachodzie panuje na ogół przekonanie, że zwalnianie więźniów władze PRL chciały przede wszystkim uzyskać wreszcie dostęp do dolarów i do innych zachodnich dewiz Pozostałe sankcje amerykańskie, nałożone po ogłoszeniu stanu wojennego, ciągle jeszcze dają się bolesnie odczuwać PRL nadal nie ma statusu najwyższego uprzywilejowania w handlu z USA, co kładzie eksport do Stanów, bo polskie towary ruzelskiemu rządowych gwarancji kredytowych Oznacza to nie tylko odcięcie PRL, w dużej mierze, od amerykańskich dolarów, ale i od kredytów z innych krajów zachodnich Inne rządy zachodnie, w ślad za USA, także nie palą się do gwarantowania pożyczek dla PRL, a bez takich gwarancji prywatne banki boją się ryzyka

32 miliardy długu

Bez znacznych kredytów zachodnich PRL nie jest w stanie nawet rozpocząć spłacania zaciągniętego na Zachodzie długu, wynoszącego obecnie 32 miliardy dolarów

Tymczasem największym uprzywilejowaniem w handlu z USA cieszą się w tej chwili komunistyczne Chiny, Jugosławia, Węgry i Rumunia

Po zwolnieniu więźniów Jaruzelski zdobył teraz w sprawie sankcji sojuszników w osobach niektórych amerykańskich polityków oraz w Kongresie Polonii Amerykańskiej

26 września, w Waszyngtonie, grupa członków Kongresu USA wraz z czołowymi przedstawicielami Kongresu Polonii Amerykańskiej, zorganizowała w tej sprawie konferencję prasową Obecny był kongresmen J Solarz, który właśnie wrócił z wizyty w Polsce Na konferencji wystąpił w roli głównego mówcy Byli też kongresmeni D J Fassel, przewodniczący Komitetu Spraw Zagranicznych Izby Reprezentantów, W O Lipinski, demokrat z Illinois, B A Gilman, republikanin z Nowego Jorku oraz senator Frank H Murkowski, republikanin z Alaski Kongres Polonii reprezentowali prezes Alojzy Mazewski i Jan Nowak, były dyrektor Rozgłosni Polskiej Radia Wolna Europa

Solarz wyraził uznanie dla Jaruzelskiego w związku ze zwolnieniem więźniów i powiedział, że krok ten, jak się wydaje, sygnalizuje, że władze Polskie ro-

Tymczasem dno, na którym znalazła się polska gospodarka, nie przestaje się jeszcze obsuwać Niedawne przystąpienie PRL do Międzynarodowego Funduszu Walutowego oznacza przy tym, że sytuacja gospodarcza kraju poddana zostanie wkrótce bezlitosnej ocenie fachowców Skutkiem mogą być tylko żądania jeszcze większych oszczędności

Konsultacje mogą oznaczać w tej sytuacji rządowe próby obarczenia opozycji współodpowiedzialnością za to, co się dzieje Daje to jednak opozycji możliwość nacisku na władze, oczywiście w ramach panującego w Polsce ustroju, w którym partia komunistyczna uzurpuje sobie monopol we wszystkich dziedzinach życia społeczno-politycznego, a istnienie niezależnego ciała społecznego byłoby z tym monopolem sprzeczne Ale w kraju o tak potężnym, mimo ustroju komunistycznego, kościele katolickim, można sobie wyobrazić nawet jeszcze jedną sprzeczność tego rodzaju

zumięją, iż dla rozwiązania licznych problemów kraju konieczne jest pojednanie, w pewnym stopniu, między rządem a społeczeństwem

Solarz powiedział dalej, że nadstęł czas, aby administracja Reagana odpowiedziała na mile widziany krok ze strony Warszawy w sposób elastyczny

Powiedział "Szybko znieśmy pozostałe sankcje jeśli nie odpowiemy w sposób pozytywny na inicjatywę Warszawy, to zaprzepaścimy najlepszą szansę wycofania się z polityki izolacji w Polsce Pochłonęły to Polskę w kierunku jeszcze większej zależności od bloku sowieckiego Umożliwiłyby reżimowi Jaruzelskiego przerzucenie odpowiedzialności za ponury stan polskiej gospodarki z rządowej ideologii i niekompetencji - na amerykańskie sankcje"

Solarz podkreślił, że kiedy nałożono sankcje, wielu Polaków powitało je z zadowoleniem, ale teraz widzą sankcje inaczej

Dodał, że cały szereg Polaków, od Wałęsy po kardynała Glempa, uznaje pozostające sankcje za niesprawiedliwe i dyskryminujące

Ale rząd amerykański zajmuje ostrożne stanowisko Niektórzy funkcjonariusze Departamentu Stanu obawiają się, że po zniesieniu sankcji może w Polsce dojść do kolejnych represji, co byłoby dla USA kłopotliwe

Władze PRL poczyniły szereg kroków irytujących Amerykanów Jednym z nich była odmowa przyjęcia do Warszawy kandydata na ambasadora USA w Polsce Johna D Scanlona, który jest obecnie ambasadorem w Jugosławii

Minister spraw zagranicznych PRL Marian Orzechowski był z koncem września w Nowym Jorku, na sesji ONZ, ale urzędnicy amerykańscy oświadczyli, że nie planuje się spotkania sekretarza stanu Shultza z Orzechowskim

ARESztOWANIE

Zarówno opozycja jak i władza mówią o potrzebie normalizacji i konsultacji Obie strony nie mają jednak tego samego na myśli Agencja *Associated Press* podaje z Warszawy,

Niezależny ruch pokojowy poinformował o aresztowaniu działacza Solidarności za odmowę służby wojskowej Chodzi o Ryszarda Bonowskiego z Zar Aresztowano go w lipcu, proces przed sądem wojskowym w Zielonej Gorze miał się rozpocząć 24 bm Bonowskiemu grozi do 8 lat więzienia

SKAŻENIE

24 września "Polska - pierwsze cztery tygodnie" - taki jest tytuł artykułu podającego nowe, drastyczne szczegóły o skażeniu radioaktywnym w Polsce po katastrofie w siłowni nuklearnej w Czarnobylu

Autorem artykułu jest prof Zbigniew Jaworowski, kierownik wydziału w Centralnym Laboratorium Ochrony Radiologicznej w Warszawie Ten sam, który tyle razy w maju występował w radiu i telewizji PRL, aby uspokajać opinię publiczną, poruszoną nie tylko katastrofą czarnobylską, ale i podejmowanymi przez władze PRL próbami zatuszowania jej efektów

Artykuł Jaworowskiego ukazał się w Wiedniu, w najnowszym wydaniu *Biuletynu Międzynarodowej Agencji Energu Atomowej*

Oto kilka najważniejszych informacji

Niektóre dzieci, które piły skażone świeże mleko zaraz po wybuchu reaktora w Czarnobylu, wchłonęły w gruczolach tarczycy dawkę promieniowania od jodu zawartego w mleku przekraczającą 400 razy normalną dawkę roczną, pochodzącą z promieniowania naturalnego

Jedna czwarta obszaru Polski została w wysokim stopniu skażona przez radioaktywność czarnobylską W tej najbardziej skażonej części kraju zmierzono stopień napromieniowania tarczycy u 1200 osób, zarówno dorosłych jak i dzieci

Przeciętny stwierdzony wskaźnik napromieniowania wynosił u zbadanych od 1 do 10 jednostek zwanych miliseifertami Normalna dawka roczna wynosi od 1 do 2 miliseifertów

W ograniczonej liczbie przypadków wskaźnik u dorosłych wynosił 100 miliseifertów, a u dzieci 800 miliseifertów Znaczący to, że niektórzy dorośli wchłonęli dawkę promieniowania przekraczającą stokrotnie normalną dawkę roczną, a niektóre dzieci dawkę 800 razy wyższą, niż normalna dawka roczna

W Mikołajkach na Mazurach zanotowano 28 kwietnia nasilenie promieni beta 15 tysięcy razy wyższe niż normalnie

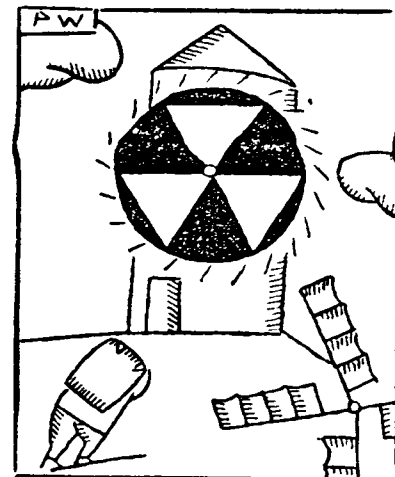
Komentując artykuł Jaworowskiego, brytyjski ekspert w dziedzinie biologicznych skutków promieniowania prof Daniel Lambert powiedział, że same badania tarczycy nie są wystarczające, ponieważ inne części ciała, na przykład szpik kostny, są też narazone na efekty radioaktywności Lambert podkreślił, że bardzo istotnym zadaniem władz PRL jest przeprowadzanie w przyszłości stałych badań tych wszystkich osób, które były narazone na opisane w artykule promieniowanie

Lambert powiedział, że to niekoniecznie musi prowadzić do wzrostu zachorowań na raka tarczycy Zwrócił jednak uwagę, że mleko mogło być skażone jeszcze innymi substancjami, na przykład radioaktywnym izotopem cezu Aby ocenić stopień zagrożenia zdrowia, powiedział, trzeba mierzyć dawkę radiacji jaką otrzymał cały organizm człowieka, a nie tylko tarczycę

Co to oznacza i jakie mogło mieć skutki - trudno powiedzieć, bo autor nie podał ile wynosiło promieniowanie gamma, co jest istotne dla interpretacji

Artykuł Jaworowskiego nie rozjaśnia tajemnicy wokół dokładnego terminu, w którym władze PRL dowiedziały się o katastrofie czarnobylskiej Jaruzelski twierdzi, że informacje o tym zaczęły nadchodzić do Warszawy już przed południem w poniedziałek, 28 kwietnia Do godziny 1 po południu tego dnia wiadano już, że chodzi o wypadek w siłowni nuklearnej, a nie o wybuch atomowy Jak pamiętamy, Moskwa przyznała się do katastrofy dopiero w poniedziałek wieczorem, gdy zmusiły ją do tego pomiary uczonych szwedzkich

Eksplzja w Czarnobylu nastąpiła zaraz po północy z piątku na sobotę, 26 kwietnia Jeden z korespondentów zachodnich w Warszawie podał na początku maja, że już w sobotę wieczorem władze zwróciły się do szpitali warszawskich z dyskretnym pytaniem, jakie mają zapasy jodiny Wiadomo też, że pracownicy Instytutu Badan Jądrowych w Swierku sto-

sunkowo wcześniej, choć nie wiadomo dokładnie kiedy, zaczęli alarmować, że ich instrumenty wykazują olbrzymi skok radioaktywności

Władze zareagowały na to odcinając łączność telefoniczną ze Swierkiem Wiadomo też, że już w niedzielę, 27 kwietnia, władze sowieckie rozpoczęły ewakuację terenów wokół reaktora w Czarnobylu

Te wszystkie okoliczności Jaworowski przemilcza Nie mniej jednak jego artykuł powtarza wezwanie do szybkiego informowania o wypadkach nuklearnych i można sądzić, że jest adresowany przede wszystkim do władz PRL i ZSRR

Okolo południa, 28 kwietnia, utworzona została grupa specjalistów dla zbadania przyczyn wzrostu promieniowania w Polsce Okolo 1 po południu doszła ona do wniosku, że jest to raczej wynik awarii reaktora niż wybuchu nuklearnego Oznaczałoby to, że jeszcze dwa i pół dnia po katastrofie władze PRL nie zostały o niej poinformowane przez Moskwę

Zaledwie 1500 egzemplarzy

Zainteresowanie wydanym przez władze PRL raportem o skutkach czarnobylskiej katastrofy jest duże, lecz raport ten ukazuje się w kraju w niezwykle niskim nakładzie 1500 egzemplarzy Mniej ważne publikacje ukazują się w nakładach dziesięciokrotnie większych

Domek z kart

Przeciąga się śledztwo w sprawie morderstwa dokonanego na Olofie Palme 28 lutego. Policja zna "organizację", inspiratorów, którzy znajdują się zarówno w Szwecji, jak i za granicą, nie zna jednak mordercy.

Dla sztokholmskiej gazety "Aftonbladet" sprawa jest prawie rozwiązana "policja wie wszystko o mordercach" Spiskowcy, którzy 28 lutego na otwartej ulicy zastrzelili Olofa Palme "nie należeli do żadnej znanej grupy terrorystycznej", stanowią "ukryty polityczny krąg" Inspiratorzy stojący w cieniu oraz wykonawcy to "Szwedzi i cudzoziemcy o prawniczo radykalnych poglądach"

Także motyw czynu, według tej socjaldemokratycznej gazety, będącej w rękach związków zawodowych, jest jasny jak słońce Według nich Palme "w swoim zachowaniu był zbyt uległy w stosunku do komunistów, lewicowych ekstremistów i Związku Sowieckiego" Tolerował stały dopływ do partii socjaldemokratycznej lewicowych radykałów

Dalej gazeta sugeruje, że policja posiada bardzo dużo danych, nie uderza tylko dlatego, że "zna organizację, inspiratorów, którzy znajdują się zarówno w Szwecji jak i za granicą, nie zna jednak mordercy"

Konkurencyjna gazeta "Expressen" ocenia dotychczasowe wysiłki policji zupełnie inaczej Ta liberalna gazeta przypuszcza, że policja "opracowała dotychczas tylko hipotezę, która brzmi inspiratorzy należą do międzynarodowej bandy" Społeczeństwo otrzymuje bardzo zammatwane informacje o przebiegu śledztwa, a jest to wynik polityki informacyjnej szwedzkich władz policyjnych Często wydaje się, że ściganie mordercy oraz inspiratorów jest już prawie zakończone, ma to chyba na celu wprowadzenie winnych w stan zdenerwowania i popełnienie jakiegos błędu, kiedy indziej organy bezpieczeństwa podają bardzo sprzeczne informacje

Hans Holmer, szef sztokholmskiej policji, który prowadzi śledztwo oświadczył "przypuszczamy, że już wiemy jak przebiegło morderstwo i jakie były motywy" Jego rzecznik prasowy wypowiada się bardziej jasno "stale jeszcze istnieje wiele tropów", jeden z nich można określić "jako bardzo prawdopodobny, można go nazwać głównym śladem"

Każdy trop, pisze "Expressen", także wykryty przez "fachowców" ze służby bezpieczeństwa (SAPO) jest "fałszywym śladem", utrzymuje się najwyżej do pierwszego przesłuchania przez prokuratora i "rozpada się jak domek z kart"

Jeden z tropów wykrytych przez Holmera okazał się fałszywy Parę dni po dokonaniu morderstwa został zatrzymany 33-letni mężczyzna, którego nazwisko i zdjęcie szybko opublikowały niektóre gazety Po przesłuchaniu, mimo oporu Holmera, został zwolniony Ządał tego obrońca, jeden z najbardziej znanych adwokatów w Sztokholmie

Sprawozdawcy sądowi skarżą się, że jeszcze żadne śledztwo nie było tak her-

metycznie zamknięte, że nie ma do niego żadnego dotarcia Okazyjne niedyskrecje prowadzą do coraz to nowych spekulacji

Największy, pod względem nakładu, dziennik "Dagens Nyheter" opisywał, że do zamachu na premiera doprowadziła "stale podsycana nienawisc do prowadzonej przez Szwecję polityki"

Główne ośrodki prawicowych ekstremistów ukrywały się przy gminach wyznaniowych, sektach, fundacjach i szkołach, a osobiste powiązania tworzyły bardzo "gęstą siatkę" Te "religijne grupy ekstremistów są dzisiaj całkowicie odkryte", poinformowała policja Przy okazji okazało się, że podejrzenie które miała policja natychmiast po morderstwie były słuszne

Aktualnie pozostały dwie organizacje jako głównie podejrzane działająca także w Szwecji, prawicowo ekstremistyczna Europejska Partia Robotnicza EAP i emigranckie grupy Kurdów, działające w Robotniczej Partii Kurdystanu PKK

Jezeliby wierzyć anonimowym informatorom, główny trop wiedzie do - Kurdów

Szwedzki wymiar sprawiedliwości miał już z nimi do czynienia w latach ubiegłych W Uppsali i w Sztokholmie zostało zamordowanych dwóch Kurdów, pochodzących z Turcji Obaj wystąpili z partii i towarzysze posądzając o zdradę zamordowali ich Mordercy otrzymali wyroki dożywotniego więzienia, a dalszych osmiu członków PKK, którym nie można było udowodnić współdziałania, pozostaje w areszcie domowym

Emigranci kurdyjscy, według danych policji, dysponowali niezbędnymi warunkami by uderzyć na Palmego posiadali w Szwecji bazę, precyzyjną znajomość te-

renu i prawdopodobnie szwedzkich pomocników Do wykonania "sądu kapturowego" na swoich towarzyszy, którzy odeszli z partii, mordercy przybyli z zagranicy

Jak twierdzi rzecznik Hallberg, jest to dylemat otwarty dla służby śledczej "Musimy sprawców nie tylko ująć, lecz także udowodnić im przed sądem winę w sposób przekonujący Do tego potrzebujemy więcej dowodów, w przeciwnym razie istnieje niebezpieczeństwo, że ryba którą złowiliśmy wymknie nam się z ręki"

Niejasne informacje policji rozwiązał częściowo Wilhelm Agrell, znany ze swojej działalności na rzecz pokoju Holmer i jego pomocnicy "prowadzą pewnego rodzaju wojnę psychologiczną z podejrzanymi przestępcami" i jednocześnie przygotowują grunt "az przestępcy poczują się zagrożeni i sami się odsłonią"

Stróżę porządku publicznego obawiają się by nie utracili zaufania jak rząd i marynarka po bezowocnym poszukiwaniu łodzi podwodnych w okolicach Sztokholmu w 1982 r., oraz by nie narazić się na insynuacje iż rząd polecił zwolnić zatrzymaną łódź

Sam Holmer przyznał, że istnieje duże niebezpieczeństwo utraty zaufania oraz narazenie na szkodę instytucji demokracji Na początku września poinformował on demonstracyjnie wszystkich przewodniczących partii o przebiegu śledztwa To co miał do powiedzenia nie wywarło większego wrażenia Jeden z uczestników powiedział "kiedys w przyszłości może sprawa znajdzie rozwiązanie"

Tłum S CECH

Der Spiegel, 15 09 86

KOMUNIZM

MINUS ELEKTRYCZNOŚĆ

Komunizm minus elektryczność - takie dziedzictwo Ceausescu pozostawia 23 milionom Europejczyków - Rumunom

Mieszkańcy Bukaresztu i innych miast, żyjący przy świetle jednej 40-watowej - maksimum - żarówki, przypadającej na jedno pomieszczenie, całkowicie pozbawieni są, przez 6 godzin dziennie, w tym też w szpitalach, poruszający się po ciemku, po omacku po ulicach, mogą szydzic z definicji Lenina komunizm to władza rad plus elektryfikacja

Maksymalna dopuszczalna temperatura w mieszkaniach wynosi 12 stopni Celsjusza

Któż jednak może powiedzieć, że zimno nie stanowi przedmiotu troski rumuńskich przywódców? W dzienniku partyjnym "Scinteia" ukazał się reportaż pióra brata prezydenta Ceausescu, w którym uznał on za niedopuszczalne, by nie podniesiono do 28 stopni Celsjusza minimalnej temperatury w pomieszczeniach gdzie

hoduje się prosięta przeznaczone na eksport

Z wiarygodnych źródeł wiadomo, że władze odmawiają zarejestrowania narodzin dziecka przed upływem trzech tygodni Dzięki temu statystyki dotyczące śmiertelności niemowląt będą mniej szokujące I to wszystko w kraju, gdzie Ceausescu zachwala politykę zdecydowanie pronatalistyczną, wysyłając nawet swych agentów do biur i fabryk by sprawdzali, czy przypadkiem kobiety nie stosują środków antykoncepcyjnych

Co do osób starszych, to dowiadujemy się z tych samych źródeł, że powyżej pewnego wieku po prostu nie przyjmują się ich do szpitali

Zapowiadając nadejście złotego społeczeństwa komunistycznego, Ceausescu ogłosił specjalny program przemieszczania części emerytów z dużych miast na wieś po to, aby dać im możliwość bycia użytecznymi i zachowania zdrowia fizycznego i umysłowego Pomysł ten musiał

mocno zaniepokoić 1600 tys emerytowanych robotników i urzędników, którym teraz grozi praca przymusowa na roli

Następnie ukochany przywódca, ciągle ożywiony pragnieniem polepszenia warunków życia ludu, zalecił radom miejskim, by wzięły na siebie ciężar zaopatrzenia ludności w wyżywienie, ograniczając znacznie wolną sprzedaż i w zamian zwiększając wydawanie gotowych potraw Talerz zupy dla wszystkich, koniec z pustymi sklepami

Jak mówi prasa oficjalna, to bardziej nowoczesne, pozwala uniknąć przebrania miary w zakupach i uwalnia kobiety od trudu

I wreszcie 18 października 85 Ceausescu zaatakował frontalnie kryzys energetyczny, ustanawiając nad centralami elektrycznymi kontrolę wojskową

PAC

D U C H TREMBECKIEGO

Wacław LIEBERT

czynski, który, by mu na wodkę starczyło, trudnił się chętnie produkcyjniakami i spłodził między innymi pełne patosu wierszydo "Przed mauzoleum"

"Ileż trzeba trąb, żalobnych nut'
Bo ze umarł, to ciągle boli
Ten, który centrum globu przenosił na
Wschod
Ramieniem proletariackiej woli
Przysięgam! Już nigdy nie będę słaby,
Pioro w promień przemienię i niech się
promieni
Oto nowe stulecie, a tylko dwie sylaby
LE-NIN"

Niestety więc stwierdzić należy, że duch Trembeckiego ciągle jeszcze żywy

Zajęci zapomnianym poetą z okresu rozbiorów, zagubiliśmy istotny sens tego felietonu, zagadnienie czy wolno nam bronić pisarzy oddanych na usługi reżymu, jak czyni to pani Cybulska. Niewątpliwie poeci wymienieni przez dra Garlinskiego byli utalentowani, ale czy poetów nie obowiązuje, jak zwykłych śmiertelników, żadna moralność i bodaj lojalność w stosunku do własnego kraju?

Parę lat temu wywiązała się dyskusja, czy literatura krajowa i emigracyjna jednością jest, czy dwoistością. Po wielu debatach i sondowaniu opinii zgodzono się na jedność - Otoż nie! - Literatura polska po drugiej wojnie światowej potoczyła się wyraźnie dwoma odrębnymi korytami: jedno serwilistyczne w ukłonie przed wrogiem narodu, drugie zaś wolnościowe, a to NIEZALEŻNIE od szerokości geograficznej gdzie powstaje

W intelektualnym londyńskim środowisku jakos zachmurzyło się. Ni stąd, ni zowąd nastąpiło ostre spięcie pomiędzy Prezesem Związku Pisarzy Polskich na Emigracji doktorem Józefem Garlinskim, a członkinią tego stowarzyszenia panią Mają Elżbietą Cybulską. Dla niewtajemniczonych muszę wyjaśnić, że Dr Józef Garlinski ma piękny życiorys, jest wrzesniowcem i poprzez Armię Krajową i Oświećmy wylądował w Londynie, gdzie na London School of Economics & Political Sciences uzyskał tytuł doktora filozofii. Jako pisarz jest autorem szeregu książek z dziedziny faktologii okresu drugiej wojny światowej i książki jego są tłumaczone na obce języki. Jeśli chodzi o p. Maję Elżbietę Cybulską jest ona doktorem filologii Uniwersytetu Warszawskiego, autorem tomika poezji i niewielkiego tomu szkiców literackich. Prawdę mówiąc nie powinienem w sprawie tego sporu zabierać głosu, gdyż sam miałem z p. Cybulską pewne nieporozumienia i mogłby mnie ktoś posądzić o stronniczość. Nie, nie jestem stronniczy i uważam p. Maję za uzdolnioną autorkę, wyposażoną jednak przez Stwórcę w niezbyt porywczyste usposobienie. Jej stały felieton w Tygodniu Polskim w Londynie omawia głównie wydawnictwa krajowe, nigdy prawie nie dotykając twórczości rzucenia

Na razie przedstawiłmy osoby "dramatu", ale nie powiedzieliśmy jeszcze o co naprawdę chodzi. W tym rzecz, że chodzi właśnie o burzliwy temperament pani Dr. Cybulskiej. Ulegam przytem wrażeniu, że pani tej, z tych czy innych względów, nie podoba się PAMIĘTNIK LITERACKI, organ Związku Pisarzy. Być może p. Maja czuje powołanie do objęcia redakcji tego pisma i dlatego uwarzywszy pełną trujących jadów kokcyję napadła na dra Garlinskiego za jego artykuł "Pierwsze kroki". Zarzuciła autorowi nie tylko nierzetelność, ale i ignorancję. Dr Garlinski zaapelował w tym swoim esejku do filologów krajowych, by zajęli się wreszcie literaturą polską, która zrodziła się poza krajem. W Polsce mało kto wie, że poza znanymi i uznanymi Gombrowiczem i Miłoszem jest cała plejada piszących i nie jeden z ich utworów wart jest uwagi. Wydawałoby się, że teza jest jasna i czysta jak kryształ, ale p. Mai Cybulskiej nie spodobała się. A w pierwszym rzędzie uraziła ją definicja dra Garlinskiego "pisarz emigracyjny". Nie chce się z tym pogodzić ze jej własną obecnością w Londynie i członkostwem w emigracyjnym związku pisarzy polskich. Jakos do niej nie doszło, że ten Związek Pisarzy, którego jest członkiem, nie istniałby, gdyby nie wypadki, jakie miały miejsce po zajęciu Polski przez Sowiety. Chciałaby też przeciwstawić emigracyjnym "dziadkom" tzw. młodej emigracji, do której zalicza siebie nie zważając na to, że nosi za kołnierzykiem swej bluzeczki czwarty już krzyżyk z naddatkiem, więc zbliża się do pięćdziesiątki - kresu młodości. Studia odbyte w kraju pozostawiły na p. dr. Cybulskiej wyraźne ślady preferencji dla twórczości, każdej twórczości z nad Wisły. Nie może też darować dr. Garlinskiemu potępienia poetów zmobilizowanych swego czasu dla propagandy filosowieckiej w okresie tworzenia się ludowo-demokratycznego potworka

zwanego PRL. Pani Maja zamyka oczy na przedziwność tych ludzi i usprawiedliwia ich - ich talentem. A chodzi konkretnie o trzech mistrzów nie równej zresztą miary Broniewskiego, Gałczyńskiego i Tuwima.

Na szczęście chmury nad domem Związku Pisarzy Polskich właśnie się rozwiały i jeśli nie ma londyńskiej mgły, albo deszczu, to niebo już błyszczy lakierowanym błękitem - Pani Cybulska przyznała się do winy, przeprosiła prezesa dra Garlinskiego i tylko ja w dalekim Toronto nie mogę zaznać spokoju. Czy aby tylko tych trzech poetów za lżykę soczewicy oddało się na usługi okupanta i ustalonego przezeń rządu? Czy było takich raczej dużo, dużo więcej? I w jakim stopniu można, czy też należy ich usprawiedliwiać? - Duch Trembeckiego ciągle jeszcze krąży nad polską ziemią.

Trembeckiego? - A co to za jeden? - Przenieśmy się na chwilę do Warszawy sprzed dwustu laty, do takiej Warszawy jaką ją opisuje ksiądz Franciszek Jezierski, przyjaciel Kottłajza. Plac Zamkowy zamknięty jest od strony Krakowskiego Przedmieścia trzypiętrową Bramą Krakowską, a za nią niechlujnie rozsypane na rozjeżdżonych wterpach pałace ~~szalone wielmożnych i cudzoziemców, którzyby chcieli rządzić Polską~~. A w zamku królewskim, w ozdobnych pokojach, król jegomość o pięknym obliczu, w pudrowanej peruce, troska się jakby z tej tonącej w błocie Warszawy prawdziwą stolicę uczynić. Po pokojach zamkowych płaczą się królewscy faworyci, malarze i architekci co z Włoch przybyli, a także jego emnencja ksiądz biskup Warmiński, oraz złośliwy plotkarz, totumfacki król pan Stanisław Trembecki. Wielkich to zdolności poeta i bajkopisarz, co na życzenie króla zarówno ode na królewskiego pieszka Kiopka jak i samego ambasadora Repnina w mig napisać potrafi. Pisarz ten i dworak oddający swe wielkie zdolności temu kto da więcej, tak o carycy Katarzynie kiedyś napisał "Niech ją raz jeszcze ujrze, a umrę szczęśliwy!" Hm. Przeżył zresztą Stanisława Augusta, Katarzynę i Pawła, dożył panowania Aleksandra Pierwszego i zdążył każdemu hołd złożyć. Afekty swe i czolobitności wyrażał mistrz wobec każdego, kto mógł mu zapewnić dostatek i wygodę. Okazywał mu jednak trochę litości. Procz pieczętniarstwa Trembecki miał też i zasady, uważał się mianowicie za człowieka postępu i Voltaira miał za swego boga. Podobnie poeci zwerbowani przez propagandę PRL-u też działali rzekomo w imię postępu, a za boga akceptowali Józefa Wissarionowicza. Niezależnie Trembecki wierzył niezachwianie w monarchy absolutyzm, który jeden tylko mógł zapewnić szlachcie jej złotą wolność. Stąd też jego sympatie dla Targowiczów, stąd uwielbienie dla Rosji, stąd i jego słowianofilstwo.

"Pomniec się godzi, że Rusin
Z jednych z nami początków pochodzi
Jedną krew, jeden język, tą naturą twar-
da,
Taz śmiałość niewzruszona i śmierci
pogarda"

Wiersz ten pięknym jest zaiste świadectwem danym obu narodom w czasie, gdy ów "brat Rusin" akurat potykał ziemie Rzeczypospolitej. Nie bacząc też na nic Trembecki propaguje wzniosłą ideę poko-

jową tak jak za naszych dzisiejszych czasów, pisząc

"Długo nam jęzde wspólną sprawiały
slepotę,
Ze brodzić w krwi braterskiej mieliśmy za
cnotę"

Stanisław Trembecki dożył Księstwa Warszawskiego, ("O roku ow, kto ciebie widział w naszym kraju") i wyprawy Napoleona na Moskwę, umarł jako osiemdziesięcioletni starzec zawsze wiernopoddany wobec Petersburga i carów. O Aleksandrze Pierwszym napisał, że jest to monarcha "Szczęsnymi losy Polakom dany". Coż, właściwie był Rosjaninem, tyle że piszącym po polsku.

To jego duch, duch Trembeckiego wydawał się prowadzić pióro Tuwima, gdy pisał swój "Lux ex Oriente" i Broniewskiego, który w swej odzie do Stalina nazwał go "Motorniczym świata". Takich bezwstydnie serwilistycznych oświadczeń zebralibyśmy zresztą w kraju dobre pół tony. Do nich również należy alkoholem zatruty mistrz Ildefons Ga-

Stanisław Trembecki

Stanisław Trembecki
(według medalu z 1806 r.)
i facsimile jego podpisu

KŁOPOTY Z ANGIELSKIM

KATASTROFA PEDAGOGICZNA

ALEKSANDER
PIEKARSKI

Wysiłki nauczycieli zmierzają do skrócenia czasu nauczania różnych dziedzin wiedzy i umiejętności. Starożytni Grecy tracili kilka lat na naukę czytania i pisania. Nam wystarczy rok, by dziecko czytało i pisało. Dlaczego? Dlatego, że zmieniliśmy sposób, czyli metodę nauczania sztuki czytania i pisania. Nie każda jednak nowość pedagogiczna daje lepsze wyniki.

Zdarzają się omyłki w tej dziedzinie. W Polsce np. w latach trzydziestych niektóre szkoły elementarne wprowadziły w klasach pierwszych nową, rewelacyjną metodę nauczania pisania liter i liczb. Zakazano używania zeszytów liniowanych, oraz kratkowanych. Dzieci musiały zacząć pisać bez pomocniczych linijek czy kratek, dzieci musiały zacząć naukę pisania na czystym papierze. Dzięki tej metodzie będą lepiej i łatwiej pisały od ludzi kształconych na linijkach i kratkach - tak zapewniano. Rezultaty tej metody można było ocenić dopiero po kilku latach. Okazały się mizerne, gorsze od rezultatów metody tradycyjnej. Na szczęście szybko i po cichu zaniechano stosowania tej nieudanej metody nauki pisania na etapie początkowym. Można by mnożyć podobne przykłady w nieskończoność, nieudane eksperymenty były, a w przyszłości będą również. Obecnie na szczęście uprzęda się wszędzie w szkołach o tym, że dziecko może być w danej dziedzinie kształcone "po nowemu" w klasie eksperymentalnej, na to trzeba wyrazić zgodę, ma się możliwość odmowy. Jeśli eksperyment przyniesie zamierzone rezultaty, wprowadza się go powszechnie.

wszędzie usuwając starszą, mniej skuteczną metodę nauczania.

W metodyce nauczania języków obcych istnieją trzy główne kierunki:

1 Metoda naturalna uczymy się języka obcego w podobny sposób jak uczyliśmy się języka ojczystego od drugiego do piątego roku życia. Tak można się uczyć zarówno w naturalnym środowisku obcojęzycznym, jak i u nauczyciela. Metoda skuteczna, ale dla dorosłego niedogodna, bo wymyka się spod kontroli ile już umiemy, co umiemy, etc.

2 Metoda gramatyczno-tłumaczeniowa. Najbardziej znana. Czytelnikom "Echa" uczymy się słówek, uczymy się reguł gramatycznych. Metoda ta jest skuteczna, gdy zamierzamy tylko czytać w języku obcym, a nie mówić. W zakresie rozumienia mowy i czynnego mówienia metoda ta prowadzi do nikąd! Wprowadza uczącego się w nerwicę. Nieborak stęka, jąka się rozpaczliwie myśląc jakiego użyć czasu, jakiego przymyka i nie mówi, ani też nie rozumie co do niego mówią.

3 Metoda słuchowo-ustna zwana również metodą strukturalną. Można ją nazwać z powodzeniem **usystematyzowaną metodą naturalną**. Jest to nauka języka, a nie o języku. Uczymy się tą metodą języka obcego słuchając wprost krótkich zdań w języku obcym, potem powtarzamy te zdania nie rozumiejąc nawet ich znaczenia. Następnie poznajemy znaczenie, sens wyuczonych zdań. Wreszcie słuchamy pytań i odpowiedzi, powtarzamy to i tak dalej. Bez gramatyki! Wszak nie znamy z reguły trudnej gramatyki polskiej, a mówimy gramatycznie, bo "czujemy" poprawność opartą na zapamiętanych licznych zdaniach. Czujemy, że "tak się mówi po polsku". Warunkiem tej metody, warunkiem jej

odpisać od indywidualnego dochodu wszystkie koszty poniesione w związku z inwestycją (np. koszty pożyczki). Spółki, jak biznesy indywidualne, mogą ustalać koniec roku różny od kalendarzowego, stąd też istnieje możliwość znacznego przesunięcia w czasie momentu płacenia podatku. Przykłady związane z wyborem końca roku biznesowego możecie Państwo znaleźć w poprzednim odcinku.

Korporacja - forma biznesu stworzona jako osoba prawna oddzielna od jej właścicieli - wydaje się budzić wiele nieporozumień. Najistotniejsza różnica w porównaniu z innymi formami biznesowymi wiąże się z ograniczoną odpowiedzialnością prawną udziałowców oraz z odrębnym traktowaniem podatkowym. Ograniczona odpowiedzialność prawną polega na tym, że każdy udziałowiec odpowiedzialny jest finansowo wyłącznie do wysokości własnego wkładu, z podatkowego punktu widzenia natomiast korporacja traktowana jest jako niezależna jednostka podatkowa, w przeciwieństwie do spółki lub biznesu jednoosobowego.

Skąd biorą się nieporozumienia i jaka jest ich natura? Otóż wielu niedowiadczonych i nie znających przepisów prawnych biznesmenów korporuje się od pierwszego dnia działalności biznesu. Jako uzasadnienie najczęściej występuje

skuteczności jest uczenie się przy magnetofonie z sensownymi wybranymi kasetami i podręcznikiem. Również nazywa się magnetofonową drogą **metodą laboratoryjną**.

W Kanadzie na wszelkich bezpłatnych kursach stosuje się metodę gramatyczną. Ostatnio na całym świecie w wielu szkołach językowych wrocono do metody gramatyczno-tłumaczeniowej zmieniając jedynie szyld "metoda świadomego poznawania języka". Każdy inteligentny, bystry Czytelnik orientuje się, że jest to w rezultacie nauka o języku, a my nie chcemy niczego WIEDZIEĆ o angielskim, tylko UMIEC po angielsku. Nawet prywatne kursy gdzie się za naukę płaci hołdują niekiedy metodzie uczenia o języku. Można to nazwać pedagogiczną katastrofą. Rząd traci miliony dolarów na szkolenie imigrantów by umieli mówić po angielsku, a nieszczęsny po 600 godzinach nauki nabawiają się nie umiejętności mówienia, lecz jakiegoś nerwicy, jakiegoś strachu by bron Boże czegoś tam nie powiedziec z błędem gramatycznym!

Spróbujemy z przymrużeniem oka snuć spekulacje na powyższy temat. Może gdzieś tam na wysokim szczeblu wielkiej polityki zdecydowano, musimy uczyć imigrantów angielskiego, bo jak nie to nam świat zarzuci jakiś apartheid nie rasowy, jak w RPA, lecz językowy, jasne? Ale z drugiej strony od imigrantów oczekujemy głównie rąk do pracy, a nie głowy do myślenia i mówienia po angielsku! No więc trzeba tak uczyć, żeby zapewnić nie głowy, lecz ręce. W polityce bywają różne zakulisowe motywy niezrozumiałego dla ogółu postępowania. W Polsce takich wynurzeń autora na temat polityki rządu nie wydrukowano by, ale skoro Kanada jest wolnym krajem, korzystam z wolności.

Inna spekulacja. Wiadomo, że w Kanadzie jest za dużo nauczycieli języka angielskiego. Inni słowo panuje bezrobocie w tym fachu. Jeśli ktokolwiek z nauczycieli starałby się skrócić czas nauki, no to piłowałby gałąz na której siedzi. W interesie gromady zagrożonych bezrobociem nauczycieli leży jak najdłuższe przeciąganie czasu nauczania.

A jeszcze z innej beczki. Prywatna szkoła języka pobierająca opłaty za naukę od studenta musi się starać o to by student nauczył się języka obcego. W przeciwnym przypadku fama rozniesie prawdę i taka szkoła musiałaby zbankrutować. Inaczej z kursami bezpłatnymi. Finansuje

chęć uwolnienia się od odpowiedzialności prawnej na wypadek, gdyby biznes zaciągnął pożyczki, których później nie będzie w stanie spłacać. W przypadku przedsiębiorstwa jednoosobowego lub spółki właściciele odpowiadają bowiem osobiscie za długi, natomiast w przypadku korporacji - korporacja. Podobne rozumowanie jest zgoła iluzoryczne, gdyż nawet w przypadku korporacji bank najczęściej wymaga osobistego zabezpieczenia pożyczki przez właścicieli. Toteż jeżeli właściciel jest jedynym udziałowcem mamy praktycznie do czynienia z przedsiębiorstwem jednoosobowym (w sensie kontroli nad biznesem oraz odpowiedzialności za długi).

Konsekwencje podatkowe przedwczesnego korporowania mogą spowodować w praktyce niezbyt pożądane efekty, np. straty poniesione w pierwszym roku działalności (co zwykle ma miejsce) nie mogą być w żaden sposób wykorzystane przez właściciela. Straty te mogą być odpisane od przyszłego dochodu korporacji (do 7 lat naprzód), o ile takowy będzie wykazany. Zauważmy, że robimy w tym miejscu dość ryzykowne założenie, a mianowicie, że biznes będzie dochodowy.

PIOTR CHWALISZ

MURRAY KESO & CO.
Chartered Accountants
(416) 598-2512, 530-0305

je rząd nie bawiąc się w sprawdzanie rezultatów nauki. Po co się starać o poziom? Rząd nam płaci i basta.

Co ma robić biedny Czytelnik by nauczyć się szybko języka angielskiego? Wyczerpującą odpowiedź znajdzie na tym samym miejscu "Echa" za tydzień w następnym numerze. Nie będzie to propozycja ani kursowa, ani samokształceniowa, lecz coś zupełnie nowego i skutecznego!

W szklance wody burza... z powodu stróża

Skarżył mi się znajomy na swą niedolę. Pan z dyplomem jakiegoś tam politechniki musiał podjąć pracę na stanowisku superintendenta budynku apartamentowego. W zasadzie to powód do radości, a nie narzekania. Ale znajomy załżał się, że paru kolegów mu dokucza: "nie miałeś lepszego wyboru niż spasać na stroza?"

Stroz. Słowo to na podstawie literatury i filmów polskich kojarzy się z postacią steranego zyciem osobnika krzątającego się z brzożową miotłą przed domem. Raz zamuata chodnik z pierwszego sniegu, w jesieni zgarnia liście, w domu myje i zamuata klatkę schodową. Zamyka bramę wejściową o 22 godz. w nocy, potem ją otwiera w nocy zapoznionym lokatorom pobierając za to drobną opłatę. Postać niesympatyczna z czasów Polski pod zaborem, bo często posądzana o koneszachtę z policją carską, pruską czy "austriacką". To obmierzłe słowo tak razilo, że słowo stroz zostało zmienione na dozorca domu. W PRL jeszcze krok wyżej. Dozorca domu awansuje na gospodarza domu. Właściciel "czynszowej kamienicy" osobiscie pobierał czynsz od lokatorów. W większych domach zatrudniano "administratorkę domu". To już w oczach dozorczy, czy stroza była "szucha", bo to był jakby nie było "pracownik umysłowy".

Superintendent w Kanadzie łączy w jednej osobie kilka stanowisk. Jest administratorem, bo pobiera czynsze, sprząta co prawda dom, ale nie miotłą brzożową tylko różnymi maszynami jak odkurzacz, froterka, ponadto superintendent musi umieć naprawiać masę urządzeń jak lodówki, kuchenki etc. W żadnym przypadku nie można superintendenta porównywać do polskiego stroza, dozorczy, czy gospodarza domu.

Samo słowo superintendent brzmi dostojnie i kojarzy się nie z byle czym. W kościołach ewangelickich superintendent to biskup. Biskup pochodzi z greckiego episkopos co znaczy nadzorca. To słowo przez wiele wieków przekształciło się w biskup (po ang. bishop), ale pozostało w źródłowej formie w słowie episkopat - dosłownie nadzór, czy rada nadzorcza. Superintendent, to również nadzorca, ale słowo to zaczerpnięte nie z greki, lecz z łaciny. No i kolo nasze się zamyka. Superintendent to nadzorca, generalny opiekun.

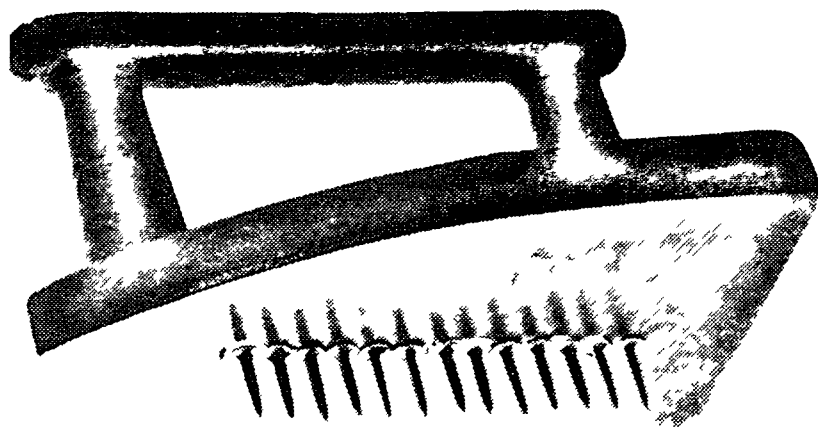
Na marginesie niektóre protestanckie kościoły w Kanadzie zamiast superintendent używają terminu moderator, ale to już inna historia.

Aleksander Piekarski

Dr Wojciech FILIPOWICZ

AKUPUNKTURA MEDYCYNĄ PRZYSZŁOŚCI?

"The Gift." assemblage by Mar. Ray, 1921

Słowo akupunktura pochodzi od greckiego słowa acus igła oraz puncturae - nakłucie. Kolebką akupunktury są Chiny. Historia tej metody leczniczej jest bardzo długa, liczy ponad 4800 lat, powstała 2800 lat p n e - nazywana medycyną igły i ognia Czen-Tsui.

Akupunkturę stosowano już w epoce kamienia łupanego. Najwcześniejszy traktat medyczny, który ocalał w Chinach nosi nazwę Księgi Nei Jing (kanon medyczny) - opracowanej przez Żółtego Cesarza Huangdi, wynalazcę alfabetu chińskiego. Książka ta napisana jest w formie dialogu Żółtego Cesarza z jego lekarzami. Tak powstała pierwsza księga akupunktury i cała medycyna chińska. Znano wówczas 9 typów igieł. W grobowcach cesarzy znaleziono całe zestawy igieł oraz model człowieka z brązu. Wszystkie te eksponaty są przechowywane w Instytucie Akupunktury Akademii Chińskiej Medycyny Tradycyjnej w Pekinie oraz Muzeum Archeologii Chińskiej.

"Człowiek z brązu, to figura wykonana przez artystę rzeźbiarza Wan-Nej w 9 w n e - model człowieka z zaznaczonymi punktami akupunkturowymi i przebiegiem meridianów. Model ten służył do nauki akupunktury przez 600 lat.

Od 1949 roku w Chinach datuje się rok wstąpienia akupunktury do medycyny. W 1959, w Szanghaju wykonano pierwszy zabieg w znieczuleniu akupunkturowym, było to wycięcie migdałków (tonsilektomia). Obecnie wykonuje się wiele zabiegów w anestezji akupunkturowej (operacje brzuszne, ginekologiczne, a nawet mózgowe). Japonia to wielki konkurent Chin w dziedzinie akupunktury. Wprowadza ona również znieczulenie akupunkturowe w 1972 r. wykonując apendectomię oraz cięcie cesarskie. Dwóch lekarzy japońskich Nakatani i Yamashita z Osaki w 1977 r. udowodniło w sposób naukowy istnienie potencjałów energetycznych wybranych punktów na meridianie i opracowało metodę Royodoraku, która pozwala na bardzo precyzyjne ustalenie rozpoznania oraz wybranie prawidłowego sposobu leczenia.

Obecnie akupunktura przeżywa swój renesans. Uznana jest na całym świecie. Znalazła ona miejsce jako metoda lecznicza w wielu krajach takich jak Stany Zjednoczone, Kanada, Wielka Brytania, RFN, Austria, Finlandia, Francja (te dwa ostatnie kraje prowadzą wykłady dla studentów z akupunktury) ZSSR, Czechosłowacja, Bułgaria, Polska.

W Polsce jest około 300 lekarzy posiadających uprawnienia do samodzielnego stosowania akupunktury w praktyce lekarskiej. Ta grupa lekarzy na czele z ojcem polskiej akupunktury prof. dr Z. Garnuszewskim założyła swoje stowarzyszenie - Sekcję Refleksoterapii Polskiego Towarzystwa Lekarskiego. Stowa-rzyszenie to kształci lekarzy, wydaje swoje czasopismo "Akupunktura Polska" oraz organizuje szkolenia zagraniczne w Chinach. Podobnie jest w wielu krajach. Kanada ma swoje towarzystwo - Acupuncture Foundation of Canada skupiającą wokół siebie lekarzy kanadyjskich.

Akupunktura to medycyna Dalekiego Wschodu, medycyna ciszy i spokoju. Gabinet, w którym wykonuje się zabiegi musi dać pacjentowi poczucie komfortu i odprężenia.

Co mówi filozofia chińska o samej metodzie? Rozpatruje człowieka jako mały wszechświat, który podlega tym samym prawom, które rządzą przyrodą. Kanony medycyny chińskiej mówią, że są dwa elementy (siły), które znajdują się w stałym ruchu przypominającym koło (Taj-Czi). Jest to prawo dwóch przeciwieństw, tzn. prawo TAO Koło a w nim krążące bezustannie dwa delfiny biały i czarny. Jest to tzw. chińska monada - Symbol akupunktury. Te dwie energie walczą ze sobą i współdziałają. Biały kolor oznacza energię Yin, czarny Yang. Energia Yang - siła męska, pierwiastek pozytywny, słońce, złoto, dzień. Energia Yin - siła słaba, żeńska, pierwiastek negatywny, srebro, księżyc, noc. Każdy ustroj posiada te dwie siły, które współdziałają ze sobą i zwalczają się. Siła Yang oznacza układ nerwowy współczulny, Yin układ nerwowy przywspółczulny. Jeżeli te dwie siły są w równowadze to ustroj znajduje się w stanie zdrowia, a jeżeli równowaga jest zachwiana tzn. jeden z układów przeważa to ustroj znajduje się w stanie choroby. Są narządy, które są pod wpływem energii Yang (zoładek, j. cienkie, j. grube, pęcherz moczowy, pęcherz żółciowy) i takie które są pod wpływem energii Yin (płuca, wątroba, serce, śledziona, nerki). Narządy połączone są wg filozofii chińskiej parami. Połączenia te stanowią tzw. punkty Lo, które działają jak słuzi przepustowe. Przy nadmiarze energii Qi - siły życiowej, słuzi te się otwierają lub pozostają zamknięte. Dzięki nakłuwaniom uzyskujemy otwarcie tych słuzi. W rozumieniu medycyny Zachodu energia Qi (czyli) są to bioprądy. Energia ta krąży po zamkniętym obwodzie po tzw. meridianach, które przebiegają wzdłuż naszego ustroju. Jest 14 południków oraz 8 dodatkowych cudownych kanałów. Każdy meridian ma określoną ilość punktów akupunkturowych. Obecnie używa się 361 punktów. Teorie chińskie są trudne do zrozumienia dla lekarza, który zdobył wykształcenie w zakresie medycyny zachodniej, a co dopiero ma powiedzieć człowiek, który spotyka się chwilowo albo po raz pierwszy w życiu z nimi.

Przejdźmy teraz dalej i pokrótce zapoznajmy się z rodzajami akupunktury.

- 1 Akupunktura klasyczna - nakłuwanie igłami,
- 2 Elektroakupunktura - stymulacja punktu akupunktury prądem o bardzo małym napięciu i natężeniu. Jest to metoda uzupełniająca akupunkturę klasyczną,
- 3 Akupresura - masaż punktu akupunkturowego. Daje mniejszy i krótkotrwały efekt.
- 4 Laseroakupunktura - polega na stymulacji punktu akupunkturowego promieniami lasera o małej mocy. Zabieg jest całkowicie bezbolesny, daje dobre efekty,
- 5 Magnetoterapia - polega na działaniu na punkt akupunkturowy, polem magnetycznym. Jest to metoda uzupełniająca. Stosowana jako fizjoterapia po urazach.
- 6 Termoterapia - polega na ogrzewaniu punktu. Do tego celu służą specjalne cygara moksy - chińskiej rośliny. Tę terapię stosuje się głównie w chorobach przewlekłych.

Pod względem obszaru nakłuwania wyróżniamy akupunkturę

- 1 Corporalną
- 2 Auricularną
- 3 Cranioakupunkturę

Akupunktura klasyczna polega na założeniu bardzo cienkich litych igieł o różnej długości w punkt akupunkturowy. Igieł są wykonane z żelaza, molibdenu, srebra, złota. Stosuje się też igły jednorazowego użycia. Zabieg trwa około 15 - 20 min. Leczenie obejmuje zwykle serię zabiegów do 10. Po takiej serii robi się przerwę 4-6 tygodni, aby w przypadku chorób przewlekłych powtórzyć zabieg. Zabiegi są bezpieczne, nie noszące za sobą większych powikłań. Możliwość przeniesienia zółtaczką zakazanej jest niemożliwa, gdyż każdy pacjent ma igły przeznaczone tylko dla niego.

JAKIE SĄ WSKAZANIA DO LECZENIA AKUPUNKTUROWEGO

- 1 Nerwice wegetatywne (narządowe)
- 2 Bole głowy z napięcia Migreny
- 3 Ostre i podostre nerwobole, a zwłaszcza trojczelnego, n. kulszowego, n. międzybrowowych i bole korzeniowe
- 4 Mięśniobole różnego pochodzenia (low back pain)
- 5 Gosciec stawowy przewlekły
- 6 Przewlekły, spastyczny nieżyt oskrzeli i dychawica oskrzelowa
- 7 Choroba wrzodowa żołądka i dwunastnicy
- 8 Dyskinezy dróg żółciowych
- 9 Wrzodziejące zapalenie jelita grubego, Irritable bowel syndrom
- 10 Nadciśnienie tętnicze I/II stopnia
- 11 Schorzenia laryngologiczne
  - a) nieżyt alergiczny nosa
  - b) przewlekłe zapalenie zatok
  - c) niedosłuch nieznacznie stopnia
- 12 Schorzenia dermatologiczne
  - a) twardzina skóry
  - b) trądzik młodzieńczy
  - c) egzema, Alopecia areata
- 13 Porażenia połowicze po wylewie lub zatorze mózgowym
- 14 Otyłość
- 15 Nałóg palenia papierosów

Schorzenia dziecięce

- 1 Nerwice
- 2 Moczzenie nocne
- 3 Cerebralne palsy

Przeciwwskazaniem do stosowania akupunktury są choroby serca, zawał m. sercowego, ciąża.

Efekty leczenia akup. są b. duże. W bólach głowy z napięcia, czy bólach migrenowych w 95% uzyskuje się trwałą poprawę.

W innych schorzeniach rezultaty są różne w 35% b. dobre - wyleczenie, w 40% dobre, w 15% lekka poprawa, a w 10% pacjentów brak efektów.

Dlaczego tak układają się procentowo efekty?

Myslę, że tak się dzieje ponieważ pacjenci decydujący się na leczenie akupunkturą jako ostateczność, kiedy wykorzystali wszystkie inne metody leczenia, które nie dały rezultatu.

Współczesna medycyna dysponuje poważnym arsenalem środków farmakologicznych stosowanych w leczeniu chorób. Jednakże podawanie w dużych dawkach preparatów chemicznych powoduje często adaptację organizmu obni-

żając efekty leczenia, lub też wywołując reakcje alergiczne, niekorzystnie odbijając się na stanie zdrowia pacjentów. W związku z tym ogromnego znaczenia nabierają wszelkie metody leczenia niefarmakologicznego, a w szczególności akupunktura.

Ta starochińska metoda, tak jak już wspominałem, obecnie wymaga przebadania jej podłoża fizjologicznego. Na razie, złożony mechanizm działania akupunktury nie został wyjaśniony do końca. Wiadomo jednak, że opiera się ona na zasadach fizjologii organizmu.

Najważniejsza jest tu zasada odruchowa - czyli celowo ukierunkowana. Praktycznie jednoczesne łączenie fizjologicznych odruchów obronnych centralnego i obwodowego układu nerwowego daje normalizację i reguluje funkcje życiowe różnych narządów i układów. Proces ten przebiega na kilku poziomach ściśle połączonych ze sobą. Najważniejszym jest centralny układ nerwowy, określone okolice kory mózgowej i rejonu podkorowego. Nieustannie regulujące czynności fizjologiczne narządów wewnętrznych i układów. Każda choroba zakłóca ten system i przeszkadza w normalnych procesach regulacyjnych. Akupunktura blokuje tę patologiczną impulsację na różnych "piętrach" układu nerwowego.

Bardzo istotne znaczenie w mechanizmie akupunktury mają procesy hormonalne i inne reakcje biochemiczne zachodzące w mózgu i obwodowych gruczołach dokrewnych oraz w tkankach. Niedawno udało się udowodnić, że akupunktura

- wywołuje aktywację środków opiatopodobnych, które dają silny efekt znieczulający
- uczestniczy w regulacji stanów emocjonalnych
- reguluje fazę snu i czuwania
- aktywuje podkłady pamięci

W praktycznej akupunkturze stosuje się dwie formy działania pobudzające w celu przywrócenia utraconej równowagi.

- 1) tonizację przy zespole niedoboru
- 2) dyspersję przy zespole nadmiaru

Kluczowym problemem akupunktury pozostaje wybór punktów działania czyli zestawienie recepty akupunkturowej.

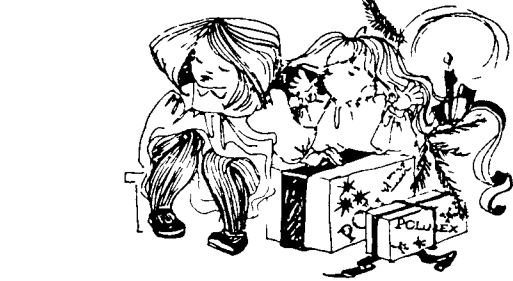
Uważam, że leczenie akupunkturą należy wykonywać ze wszelkimi wskazaniami i przeciwwskazaniami, a więc po przeprowadzeniu najpierw badania klinicznego i laboratoryjnego pacjenta oraz po ustaleniu rozpoznania choroby wg wszystkich zasad współczesnej medycyny, a potem rozpocząć terapię akupunkturą pamiętając o zgodności i zamienności punktów. Aby dokonać adekwatnego wyboru punktów należy podjąć indywidualny plan leczenia poprzedzony akupunkturową diagnostyką obejmującą kliniczne badanie chorego, analizę, objawy chorobowe z punktu widzenia hyper i hypofunkcji, a także pomiaru potencjałów energetycznych (metoda Ryodoraku) co pozwala na określenie naruszenia równowagi między narządami i układami.

Ogłoszenie dr Wojciecha Filipowicza - patrz str 16

**SWIATECZNA NIESPODZIANKE
WYSLIJ RODZINIE**

przez
POLIMEX

PACZKI DO POLSKI

PACZKI MORSKIE
PACZKI LOTNICZE

OFICJALNY PRZEDSTAWICIEL

OWOCE CYTRUSOWE
PACZKI ZYWNOSCIOWE
MOLARY Z DOSTAWA GOTOWKI DO RAK ODBIORCY
ODBIERAMY PACZKI Z DOMU

Prosimy odwiedzac nas osobiscie
POLIMEX
2053 DUNDAS ST W TORONTO ONT M6R 1W8
TEL (416) 37 7914

194-220

1575 Samet Rd Unit 7 Mississauga Ont TEL 624 1965

**LACHOWIA
Parcel Service**

HAMILTON
151 Queen St N, Suite 2501
L8R 2V7, Tel 522-2777

- Tanie ubezpieczenia dla wizytujących (od \$95 za 3 miesiące)
- Paczki morskie
- Paczki lotnicze
- Owoce cytrusowe i paczki swiateczne

ADVANCE REAL ESTATE LTD

Z przyjemnością zawiadamia ze Pani
Danuta Kotapka
została reprezentantem naszej firmy
do spraw kupna i sprzedaży nieruchomości
ZYCZYMY PANI DANUCIE ORAZ JEJ KLIENTOM
MIŁYCH KONTAKTOW I POMYSLNYCH TRANSAKCIJ

Biuro. 534-9246 Dom: 769-5394

UWAGA!

**OSOBY ZAPRASZAJĄCE KREWNYCH
Z POLSKI NA WIZYTE W KANADZIE**

**ZALATWIAJĄC UBEZPIECZENIE CHOROBY DLA WIZYTATORA
W POLSKIM BIURZE PODRÓŻY SAVE-O-WAY, KOSZT
ZAPROSZENIA—POTRZEBNEGO DO UZYSKANIA PASZPORTU WYNIESIE WAS
TYLKO:**

\$10.00

SAVE-O-WAY
OVERSEAS SERVICES

Po bliższe
informacje
proszę dzwonić
532-3042

331 Roncesvalles Ave., Toronto, Ont. M6R 2M8
Szybko i sprawnie wysyłamy do Polski i na cały świat lekarstwa,
paczki morskie i lotnicze oraz pieniądze i artykuły domowe —
tanie przeloty do Polski czarterami „LOT”

PIAST

**PACZKI
do
POLSKI**

Enterprises Ltd

121 Roncesvalles Ave., Toronto TEL 531-8786

CENTRUM USŁUG DLA POLONII firmy PIAST oferuje

- paczki lotnicze (4 do 14 dni) od \$ 4 90 za kg bez jakichkolwiek dopłat,
- paczki morskie EXPRESS MORSKI (5 do 8 tygodni) od \$ 2 40 za kg bez jakichkolwiek dopłat,
- owoce cytrusowe, mleko w proszku, świeże wędliny oraz ok 50 gotowych zestawów standardowych pakowanych na zamówienie w Europie (dos tawa w 2 do 4 tygodni)
- wysyłkę pieniędzy, CASH do rąk, przekazy na konto
- wysyłkę samochodów (odbiorca w Polsce nie płaci cła)
- bilety lotnicze, wiza, zaproszenia,
- ubezpieczenia odwiedzających
- na życzenie pakujemy paczki i odbieramy z domu

SWIETA CORAZ BLIZEJ!

**POWIĘKSZ GRONO ZADOWOLONÝCH
KLIENTÓW - SKORZYSTAJ Z NASZEGO
SKOMPUTERYZOWANEGO SERWISU**

W tym roku oferujemy nowe, atrakcyjne zestawy swiateczne,
owoce cytrusowe, artykuły techniczne, komputery (wolne od
cła)

Ekspresowy serwis - towary najwyższej jakości - dostawa do
domu odbiorcy

**WSZYSTKO MOŻNA ZAŁATWIC
TELEFONICZNIE LUB LISTOWNIE.**

**AKCEPTUJEMY WIĘKSZOSC KART KREDYTOWYCH
KATALOG WYSYŁAMY NA ŻYCZENIE
POTWIERDZENIE ZAMOWIENIA PRZESYŁAMY
NATYCHMIAST**

**NEW YORK LIFE INSURANCE
COMPANY**

FINANCIAL PLANNING - UBEZPIECZENIA
Life Insurance - na życie ● Disability - chorobowe
● Mortgage - hipoteczne ● Business - handlowe
● RRSP, Annuity - emerytury
SOLIDNIE, TANIO I SZYBKO
Po bliższe informacje proszę dzwonić

Andrzej Krysiak
TEL Biuro 226-6515, dom 247-8326

180

DR. WOJCIECH FILIPOWICZ

z długoletnią praktyką w zakresie akupunktury
chinskiej u dzieci i dorosłych oraz doświadczeniem
zdobytym w AKADEMII MEDYCYNY
TRADYCYJNEJ W PEKINIE
ma przyjemność zawiadomić o otwarciu
ACUPUNCTURE CLINIC
w MISSISSAUGA, 3460 Cawthra Rd L5A 2X7
TEL.. 270 - 9621

207 233

**HALINA
BARANOWSKA**
M A / A I C

Ubezpieczenia wszelkiego rodzaju
Biuro 622-1115, dom 746-5270

**NOWY PUNKT SPRZEDAŻY
ECHA TYGODNIA
KINGSWAY MEAT PRODUCTS
AND DELICATESSEN LIMITED**

Wyroby własnej produkcji - 70 gatunków
HUBERT WESIERSKI, IVAN GRGIC
2342 Bloor Str West, TORONTO, ONT M6S 1P3
TEL 762-5365

EVA Electronics

MIROSLAW STEFAŃSKI oferuje komputery
IBM-PC-XT COMPATIBLE
● wysokiej jakości ● obsługa w całej Kanadzie
ceny nie do pobicia ● fachowa porada na temat
oprogramowania (software)
TEL. (416) 749-7728

**Andrzej
z Warszawy**

MISTRZ FRYZJERSTWA DAMSKIEGO
Laureat nagród w Paryżu, Wiedniu, Hamburgu,
współpracujący ze słynną francuską firmą kosmetyków
"PERMA"
zaprasza wszystkie Panie do
HIGH PARK BEAUTY SALON
1547 Bloor St West (na zachód od Dundas)
TEL 535-6372

156-182

Dnia 6 października, w pierwszą
bolesną rocznicę tragicznej śmierci nasze-
go Męża i Ojca

**SP. JERZEGO
B A D K A**

o godz 19-tej, w kościele Sw Teresy,
odbędzie się msza swiata w Jego intencji
Żona, corka i syn z rodzinami

**PHOTO
GLINSKI**

Wszelkiego rodzaju
usługi
fotograficzne

252-9934

PRZYJDŹ
Z TYM OGŁOSZENIEM
DOSTANIESZ 30%
ZNIZKI

ECHO TYGODNIA
już do nabycia
w Knob Hill Farms
na Lansdowne
w kiosku z gazetami!

i

W

Sunnys

Fish'n Chips,
1598 Queen Str: West
tel. 539-1552

Nowy punkt sprzedaży
Echa Tygodnia
BAŁTYK
DELICATESSEN
Specjalność - polskie jedzenie
96A Rectory St.,
LONDON, ONT N5Z 1R5
TEL (519) 434-4025

Dr. TERESA JASIŃSKA - REIF
DENTYSTA
uprzejmie zawiadamia o otwarciu nowoczesnego
gabinetu dentystycznego
przy 1425 Dundas Street East, Suite 203
w Mississauga (skrzyżowanie Dundas St i Dixie Rd
obok sklepu Canadian Tire).
TEL. (416) 625 - 2782

**ELZBIETA
(ELIZABETH)
KORZYCKA**
PRZEDSTAWICIEL
COOKSVILLE DODGE
CHRYSLER
290 DUNDAS ST. E. Miss
(pomiędzy Cawthra i # 10)
TEL. bus (416) 279-3031
Res. 625 - 1961

Jesli jesteście Państwo zainteresowani kupnem nowego samochodu firmy DODGE CHRYSLER lub też kupnem wysokiej jakości używanego samochodu, proszę o kontaktowanie się ze mną pod numerem tel 279 - 3031 lub 625 - 1961

Zrobicie Państwo najlepszą transakcję zgłaszając się do mnie
* Za darmo AIR COND w niektórych modelach
* Zniżka pieniężna w wys \$ 1000 na niektóre samochody
* Za darmo benzyna wartości \$ 700 na wybrane samochody

UBIEGASZ SIĘ O ROZWÓD ?

Wniosek jednego z małżonków wystarcza do otrzymania rozwodu za pośrednictwem Międzynarodowej Agencji do Spraw Rozwodowych. Agencja załatwia na miejscu oficjalne rozwody przez międzynarodowy Sąd, uznane na całym świecie. Opłaty stałe, nieulegające żadnym podwyżkom. Rozwody gwarantowane w ciągu trzech do czterech tygodni.

CENY PRZYSTĘPNE

MÓWIMY PO POLSKU

INTERNATIONAL CONSULTANTS

Suite 2032
33 N Michigan Ave.
Chicago, IL 60601
Tel. (312) 346-3176

7th Floor
12 W. 31st St.
New York, NY 10001
Tel (212) 967-4986

BIURA OTWARTE OD 10 RANO DO 5 PO POŁ (WŁĄCZNIE Z SOBOTAMI)

Formalności można także załatwić korespondencyjnie

Polskie filmy fabularne na kasetach Video

Możliwość otwarcia wypożyczalni kaset lub klubów filmowych
• W chwili obecnej mamy 26 filmów
• Cena kasyety kanadyjskich \$ 60 z przesyłką
Blizszych informacji udzieli listownie przedstawiciel na Kanadę

**POLMAK SERVICES of ALBERTA
LTD.**

10858-97 St., Edmonton, Alta T5H 2M5

U W A G A

Polonia w Toronto i okolicy

POLISH ALLIANCE TORONTO
CREDIT UNION LTD
2150 BLOOR ST W
(Wejście od wschodniej części budynku)
Credit Union TEL 762-9523 Credit Union

CODZIENNIE od 12 do 2 30 po poł. i od 7 30 do 9 wiecz.
WTORKI tylko od 12 do 2 30 po poł.
oraz SOBOTY od 10 do 12 30

Konta depozytowe	5 1/2 %	rocznie
Specjalne konta depozytowe (minimalny depozyt \$5 000 oprocentowane na każdy dzień depozytu)	5 %	rocznie
3-miesięczne certyfikaty	8 %	rocznie
6-miesięczne certyfikaty	7 %	rocznie
1-letnie certyfikaty	7 %	rocznie
3-letnie certyfikaty	7 %	rocznie
3-letnie certyfikaty (non-redeemable)	7 1/2 %	rocznie
RRSP	7 %	rocznie
Pozyczki personalne	13 %	rocznie
Pozyczki hipoteczne	11 %	rocznie
(\$50 000 pożyczki ubezpieczone na życie)	13 1/2 %	rocznie
Line of credit		rocznie

BEZPŁATNE PERSONALNE KONTA CZEKOWE

Członkostwo w jakiegokolwiek organizacji polonijnej nie jest warunkiem członkostwa w naszej Credit Union

CINEMATIC

JANUSZ PIETRUS

tanio wykonuje wysokiej jakości
video filmy

Najlepszy sposób na zachowanie
niepowtarzalnych chwil.

DZWOŃ 743 - 8142

AB VIDEO - LUX

Profesjonalne video,
ceny amatorskie,
wszystkie okazje i systemy
Również Insurance Claims,
koncowy montaż w studio

Efekty
Powitania z lotniska \$ 26
Wesela od \$ 200
TEL (416) 278 - 5684
Spoza Toronto do 250 km

KLARA MAGILL

113 Roncesvalles Ave
TORONTO, Ont M6R 2K9
Bus tel 537 - 6450

BIURO
MIĘDZYNARODOWE
SAMOTNYCH

Samotność jest przykra. Pozwólcie Panie i Panowie abymy mogli być waszą pomocą w odnalezieniu tego Szczęścia

207 219

SUNSHINE

Samotność, potrzeba kogos bliskiego, brak czasu!
Wiele pan i panów jest w podobnej sytuacji. Pozwól sobie pomóc w znalezieniu szczęścia, składając ofertę w naszym biurze. Piszcie po najnowszy fotokatalog "LATO 86" (ponad 200 ofert głównie z Polski, również z Kanady i Anglii) oraz informator załączając dolarów 2.
Adres Box 339 Station D,
Scarborough, Ont
M1R 5B8

POLSKIE PROGRAMY

"PANI JADWIGA" - POLSKI PROGRAM RADIOWY
Nadawany w każdą sobotę od godz 1 00 do 2 00 pp ze stacji CHWO 1250 w Oakville
Program muzyki, piosenki i słowa polskiego z uwzględnieniem Kobiet w ognisku domowym. Telefon 691 8789

PROGRAM TELEWIZYJNY "TELEPOLONICA"

- Montreal Quebec
CF CABLE TV pożyjeja 25 we srody g 11 00 i w niedziele g 18 00
CABLE VISION NATIONAL VIDEOTRON pożyjeja 24 w po niedzialki g 8 00 we wtorki g 6 00 we srody g 19 30 w piatki g 18 30 w noce ze soboty na niedziele g 2 00
Korespondencja na adres STEP 375 Claremont Westmount Que H3Z 2P5

POLSKI PROGRAM MUZYCZNY

Niedziele od godz 6 do 7 wiecz CKWR fala FM 98.7 Kitchener. Koncert zyczen polskie piosenki i prelekcja ks Kornehiana Jan Zuk Kitchener (519) 579 3615

POLSKA FALA

Soboty od 2 4 po poł CFMB Radio Montreal 35 York St Westmount Montreal Que H3Z 2Z5 Tel (514) 483 2362

"BIAŁY ORZEŁ"

Niedziele od godz 5 30 - 6 30 wiecz. Na fali 620 AM CFCL Timmins. Pawel Rycay 340 Ross E. Tel (705) 264 8765

POLISH HOUR

Niedziele 8 rano na fali CISD FM fala 94. Polski program radiowy w Thunder Bay

KORPANTY'S POLONIA

Od poniedziałku do piątku włącznie od godz 1 2 po poł. Fala 1270 Buffalo. Tel 892 4267

PROGRAM RADIOWY "POLONIA" w EDMONTON

Na stacji CJSR FM STEREO 88.5. Wiadomości tygodniowe, kronika religijna, pogadanka medyczna, zgadulka muzyczna z nagrodami. Każdej srody od godz 18 do 19.
Kierownik programu RYSZARD MAKOWSKI. Tel 403 424 1094

POLSKI PROGRAM RADIOWY W VANCOUVER

Niedziele od godz 2 30 do 3 30 CJVB fala 1470. Wiadomości z Polski, Kanady i swiata, komentarze, wywiady, ogłoszenia i komunikaty polonijne, koncerty zyczen oraz ogłoszenia handlowe. Jerzy Kusmider P O Box 58262 Stan L. Vancouver B C V2P 6E3. Tel (604) 327 6892

PROGRAM TELEWIZYJNY "POLONIA REVIEW"

W dzielnicy Parkdale srody - 7 wiecz, czwartki 10 00 i soboty 3 30. Jest programem telewizyjnym Polonii przedstawiającym wiadomości z Polski, ciekawych ludzi, informacje o ważnych dotyczących Polonii sprawach.

PROGRAM RADIOWY
"ECHO OJCZYZNY"

Od poniedziałku do piątku na fali CHIN FM 100 w godz od 10 30 do 11 30 rano.
Program prowadzi KAROLINA KESIK.
W programie koncert zyczen, wiadomości polonijne i z Polski, interesujące wywiady, komentarze, muzyka dla wszystkich. 637 College St., Toronto, Ont M6G 1B6, tel 531-9991, dom 247-9755

św. Stanisława i św. Kazimierza

CREDIT UNION

KONTA DZIENNE
(DAILY
INTEREST
ACCOUNT)

Interesujące dla operujących
pieniędzmi na bieżąco

- Procent kalkulowany dziennie
- Płacony z koncem miesiąca
- Korzystna stopa procentowa
- Dla emerytów w ramach programu 60-0 05 % wyższa stopa procentowa

PYTAJ O KONTA DZIENNE WE
WSZYSTKICH ODDZIAŁACH
TWOJEJ CREDIT UNION

220 Roncesvalles Ave
tel 537 2181
12 Denison Ave
tel 863-0996

2987 Bloor Str W
tel 236-1225
4260 Cawthra Rd
tel 848-4303

<p>HUMBERVIEW INSURANCE 337 Roncesvalles Ave Toronto TEL 531-4647 Ubezpieczenia chorobowe dla odwiedzających Kanadę</p>	<p>Luksusowe mieszkanie w Warszawie do sprzedania Warszawa-Srodmiescie, osiedle w parku, mieszkanie własnościowe, komfort, 2 pokoje, kuchnia, łazienka, balkon, telefon! Oferty proszę kierować na adres W Krężel, 174 Maria St., Toronto, Ont M6P 1W4</p>	<p>QUALITY AUTO SERVICE BODY SHOP WOJTEK GRABOWSKI Blacharstwo lakiernictwo wszelkie naprawy samochodów SZYBKO SOLIDNIE Zabezpieczenie antykorozyjne 931 A Weston Rd (koło Black Creek) TEL 763-2618 warsztat 249-9791 dom Czynny również w sobotę</p>	<p>SAVE-O-WAY BIURO PODROZY I PACZKI DO POLSKI Po rezerwacji i informacji proszę dzwonić (416) 532-3042, 532-3794 OVERSEAS SERVICES 331 Roncesvalles Ave., Toronto</p>
<p>THE FUTURE BAKERY NAJLEPSZY W MIEŚCIE ŚWIEŻY CHLEB Dostarczamy do sklepów i domów 739 Queen St W - Toronto, Ont TEL 368-4235</p>	<p>OPIEKA NAD GROBAMI W POLSCE Odzyskasz spokój, powierzając nam, za niewielką opłatą, opiekę nad grobem swoich bliskich w Polsce. Informacje 762-0591</p>	<p>ROWLAND MERCURY FORD POZYCZKA 9.9% KLIMATYZACJA BEZPŁATNA w niektórych modelach samochodów Dalsze informacje TERESA BEDNAREK Toronto, 1800 O'Connor Dr TEL 759-4422</p>	<p>MIRAPOL Air Transit Co TORONTO - MONTREAL - TORONTO Każdego wtorku i piątku Superluksusowy minibus Rezerwacje odlotów, pomoc w odprawie bagażu Sezonowa obniżka kosztów TELEFONUJ Tadeusz 275-7747 i 239-9411</p>
<p>ONTARIO BREAD Co.Ltd. 178 Ossington Ave Toronto TEL 532-4929 NAJPOPULARNIEJSZY PYSZNY ŚWIEŻY CHLEB DO NABYCIA W NAJLEPSZYCH SKLEPACH W TORONTO I W ONTARIO</p>	<p>APPLIANCE CLINIC CO oferuje naprawę lodówek pralek suszarek pieców elektrycznych i automatycznych zmywarek do naczyń • Zniżka dla rencistów • Gwarancja na 1 rok • Obsługa 7 dni w tygodniu • Dzwonić całą dobę TEL TORONTO 261-7619 Kupuje i sprzedaje w/w sprzęt używany</p>	<p>CANADA'S LARGEST FORD CAR DEALER TOTAL FORD • Duży wybór używanych samochodów • Dogodne pożyczki • Samochody dostawcze i mikrobusy • Otwarte w każdą sobotę oraz dwie niedziele w miesiącu • Specjalne ogłoszenia w Toronto Star DALSZE INFORMACJE ROMAN GORSKI TEL (416) 781-5531 2401 DUFFERIN STREET (100 m na północ od Eglinton)</p>	<p>Past Enterprises PACZKI DO POLSKI PACZKI LOTNICZE od 3 do 14 dni EXPRESS MORSKI (5 do 8 tygodni) Owoce cytrusowe mleko w proszku Bilety lotnicze wizy zaproszenia 121 Roncesvalles Ave TEL 531-8786</p>
<p>NEW CENTRAL MEAT DELICATESSEN TEL 531-4861 323 Roncesvalles Ave PIOTR MAZURKIEWICZ Posiadamy smaczne wyroby mięsne i wędliniarskie wytwarzane według najstarszych staropolskich przepisów, szynki, boczek, balerony, kabanosy oraz wiele innych artykułów spożywczych importowanych z Polski i Europy</p>	<p>Superior Sausage Co. 1004 DUNDAS ST W TEL 531-8422 KONKURENCYJNE CENY! WĘDZONE NA MIEJSCU SIYNNIE NA CAŁE TORONTO I ONTARIO POLSKIE KIEŁBASY Szynki kabanosy wędliny mięsa różne delikatesy</p>	<p>CARCARE Co Gasoline Service Station Fachowa pomoc we wszelkich sprawach związanych z problemami samochodowymi 560 Evans Ave (rejon 427 i Browns Lins) TEL 255-3245</p>	<p>Campanale REAL ESTATE LTD., Realtor KUPNO I SPRZEDAŻ wszelkiego rodzaju nieruchomości na terenie Ottawy i okolic Z JAN CHMIELA 1169 Bank St OTTAWA, ONT TEL 236-5854, d 232-2501</p>
<p>COPERNICUS MEAT PRODUCTS 79 Roncesvalles Ave TEL 536-4054 Posiadamy świeże mięso wykrojone na zlecenie Szynki boczki balerony kiełbasy na sposób polski oraz wiele innych wędlin i delikatesów ogorki kiszzone kapustę z beczki śledzie pierogi T S PAKULSKI</p>	<p>M-C DAIRY Co.Ltd. PRODUCTS Dostarczamy wszystkie znane produkty mleczne do każdego sklepu w Toronto Wyrabiamy kwasną śmietanę jogurt pusłankę ser biały i topiony ZADAJCIE NASZYCH WYROBÓW W SWOICH SKLEPACH Godziny otwarcia: 7:00 do 4:00 212 Mavety St Tel 766-6711</p>	<p>SPRING CARPET CLEANING Czyszczenie dywanów i mebli tapicerskich SPECJALNE OKAZJNE CENY PRZED ŚWIĘTAMI Pracę wykonują fachowcy, Pełne gwarancje Toronto, TEL 421-3960</p>	<p>Ogłaszaj się W ECHU</p>
<p>KARL'S BUTCHER & GROCERY Właściciel Karol Jarzabek Posiadamy na składzie zawsze świeże mięsa, wędliny własnego wyrobu smaczne i świeże oraz importowane z Polski i Europy artykuły spożywcze 105 Roncesvalles Ave Toronto TEL 531-1622</p>	<p>FINE PIANO SERVICE Strojenie pianin i fortepianów, strojenia koncertowe, wszelkie naprawy Zgłoszenia przyjmujemy w językach polskim, angielskim, niemieckim Toronto, TEL 249-8628</p>	<p>BISTRO EUROPE Jedną z najlepszych małych restauracji w Toronto (właściciel Toronto Sun) • Europejska atmosfera • Znakomite miejsce na spotkanie • Cos na żąb 2390 Bloor West Toronto, Ont M6S 1P5 TEL (416) 767-0848</p>	<p>QUALITY SAUSAGE Meat Production Ltd 78 Six Point Rd., Etobicoke Ontario M8Z 2X2 TEL. 239-1281 Nowo otwarta wytwornia wędlin oferuje po najniższych hurtowych cenach wyroby wędliniarskie i świeże mięsa</p>
<p>jolanta interiors FIRMA specjalizująca się w architekturze wnętrz udzieli Ci porady jak urządzać gustownie i wygodnie Twoje mieszkanie lub dom Sprzedajemy nowoczesne zastawy okienne i w. VERTICAL HORIZONTAL BLINDS po bardzo dogodnych cenach Szeroki asortyment prezentów na każdą okazję 2368 BLOOR ST W TORONTO ONT TEL 762-9638</p>	<p>KURSY American social dancing AMERYKANSKI TANIEC TOWARZYSKI walce, tango, foxtroty, rumbly, cha-cha, samby, swing Informacje i rejestracja (416) 782-9776 Młodzież i dorośli</p>	<p>HOMETARIO REAL ESTATE LTD & INSURANCE BROKERS Ltd • KUPNO I SPRZEDAŻ NIEMUCHOMOŚCI WSZELKIEGO RODZAJU • UBEZPIECZENIA NA SAMOCHODY — OD OGNIA — KRADEŻY I INNE 171 Roncesvalles Ave Toronto TEL 531-3506</p>	<p>PRZESZŁO \$20 NA GODZINĘ zarabia wykwalifikowany spawacz SWIADECTWO SPAWACZA W 5 TYGODNI można uzyskać w Institute of Technical Trades, który szkoli specjalistów już 25 lat • nowoczesne urządzenia • rysunek techniczny • kursy dzienne wieczorowe sobotnie i na zmiany • dogodne opłaty tygodniowe 734 KIPLING AVE TORONTO TEL 255-2369 po godzinach TEL 536-6268, Informacji udziela: MNIŚ WIADOMSKI</p>
<p>ONTARIO MEAT PRODUCTS LTD. 783 Queen St W TEL 364-7720 157 Roncesvalles Ave TEL 535-4648 NAJWYŻSZA JAKOŚĆ! KONKURENCYJNE CENY! Świeże mięso ser pieczywo w bogatym wyborze Europejskie wyroby delikatesowe DOSTARCZAMY DO DOMÓW NA SPECJALNE OKAZJE WEDŁUG CEN HURTOWYCH</p>	<p>ZAKŁAD FOTOGRAFICZNY ANKA & PETER 2374 Bloor Str W Toronto TEL 769-4488 Zdjęcia i portrety na różne okazje</p>	<p>PRZEPROWADZKI BLISKIE I DALEKIE oraz wszelkie przewozy towarów Umiarkowane ceny Solidna i szybka obsługa TORONTO, Tel 691-3161 JANUSZ</p>	<p>TATRA 3832 A Bloor Str W Toronto TEL 233-9898 (skrzyżowanie Bloor Str / Kipling blisko stacji metra) ZAPRASZA na polsko-kanadyjskie potrawy Organizujemy bankiety oraz inne okolicznościowe uroczystości na miejscu lub w domu klienta 2 osoby za jedynie 9.95 \$ mogą się u nas najść do syta Podajemy zupę, sałatę, pierogi i deser w ilości żądanej przez klienta</p>
<p>euro-AMERICAN ELECTRICIAN INC Instalacje elektryczne Residential, Commercial Industrial Tel (514) 334-2966</p>	<p>• PRZELOTY DO POLSKI od \$ 699 • oficjalny przedstawiciel PKO • przeloty czarterowe i indywidualne do wszystkich krajów świata • formalności paszportowe, wizowe, legalizacje • ubezpieczenia dla przybywających z wizytą - 3 miesiące \$ 95 00 • wysyłamy mleko i lekarstwa do Polski Proszę zeznać się do naszej fachowej załogi EMDRRESS TRAVEL AGENCY Ltd 185 Roncesvalles Ave., TORONTO, ONT M6R 2L5 (naprzeciw Credit Union) TEL 536-3554</p>	<p>RENEWAL Construction and Renovation Instalacje elektryczne renowacje łazienek kuchni wykładziny kafelki wykarczanie piwnic Bezpłatna wycena TEL 249-5212 lub 742-1302</p>	<p>POLSKA KSIĘGARNIA WYSYŁKOWA POSIADA słowniki francuskie angielskie techniczne i inne książki do nauki języków kultuarne młodzieżowe bajki religijne karty świąteczne MONTREAL, P O P Box - 647 N D G H4A 3R1 Canada TEL (514) 489-0396</p>